

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนปกติที่คัดเลือกเป็นศูนย์การศึกษาพิเศษ และโรงเรียนเรียนร่วมการศึกษาพิเศษในจังหวัดอ่างทอง โดยมีเนื้อหาสรุปได้ดังนี้

1. การบริหารโรงเรียน

- 1.1 ความหมายของการบริหาร
- 1.2 ความหมายของการบริหารโรงเรียน
- 1.3 ทฤษฎีการบริหาร
- 1.4 กระบวนการบริหาร
- 1.5 ขอบข่ายของงานบริหารโรงเรียน
- 1.6 การบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม

กับเด็กปกติ

2. การศึกษาพิเศษ

- 2.1 ความหมายของการศึกษาพิเศษ
- 2.2 รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม
- 2.3 ประโยชน์ของการเรียนร่วม
- 2.4 หน้าที่ของโรงเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ

3. สภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียน

ปกติ

- 3.1 โครงสร้างพื้นฐาน
- 3.2 ผู้เรียน
- 3.3 ครูผู้สอน และผู้บริหารโรงเรียน
- 3.4 หลักสูตร
- 3.5 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4. การจัดการศึกษาในโรงเรียนที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ

สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ
6. สรุปหลักการและแนวคิดที่นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

1. การบริหารโรงเรียน

1.1 ความหมายของการบริหาร

คำว่า “บริหาร” มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กิติมา ปรีดีดิลก (2532 : 4) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง ความพยายามที่จะใช้ทรัพยากรให้มีประโยชน์มากที่สุดและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

อุทัย ธรรมเตโช (2533 : 39) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้สำเร็จวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534 : 3) ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นกิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินงานอย่างมีระเบียบ เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบและใช้ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

ประสพ แสนคำเครือ (2535 : 41) ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยบุคคลอย่างน้อยสองคนขึ้นไปร่วมมือกันทำงานภายใต้กฎระเบียบ จุดมุ่งหมายเดียวกัน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดที่สุดและได้ประโยชน์สูงสุด

สร สุนทรบุษย (2537 : 2) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารเป็นกิจกรรมของคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีการร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541ข : 6) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบ ใช้ทรัพยากรและเทคนิคอย่างเหมาะสม

จากแนวคิดของนักบริหาร นักวิชาการ และหน่วยงานดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีการให้ความหมายของการบริหารไปในแนวทางเดียวกัน โดยมีลักษณะสำคัญที่สอดคล้องกัน 3 ประการ คือ เป็นกิจกรรมที่บุคคลอย่างน้อยสองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยใช้กระบวนการ ทรัพยากร และเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

1.2 ความหมายของการบริหารโรงเรียน

สมบูรณ์ บรรณาภพ (2521 : 8) ได้แสดงความคิดเห็นของการบริหารโรงเรียนไว้ว่า การบริหารโรงเรียนคือ การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามหน้าที่ ความรับผิดชอบของโรงเรียน อันได้แก่ การบริการทางการศึกษาแก่สมาชิกของสังคมให้บรรลุสู่ จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2522 : 5) แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการบริหาร การศึกษากับการบริหารโรงเรียนว่า การบริหารการศึกษาที่จัดขึ้นตามแนวระบบโรงเรียนเป็น ภารกิจของผู้บริหารและครูร่วมกันดำเนินการจัดกิจกรรม เลือกสรรและควบคุมสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาเยาวชนในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ บุคลิกภาพ ความรู้ ทักษะ ทักษะ ค่านิยม คุณธรรม ตลอดจน ถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีที่ดีเพื่อให้เยาวชนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2526 : 66) ได้ให้ความหมายของการบริหารโรงเรียนไว้ว่า การบริหาร วิทยาลัย หมายถึง การดำเนินการ การควบคุม และการจัดบริการต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการ เรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน งานติดต่อสื่อสารงานที่เกี่ยวกับอาคารสถานที่ งานด้านการเงินงบประมาณต่าง ๆ เป็นต้น

หวน พินธุพันธ์ (2529 : 9) สรุปว่า การบริหารโรงเรียนก็คือ การดำเนินงานของกลุ่ม บุคคลเพื่อบริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมเพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

สรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู - อาจารย์ และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาที่อยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบของโรงเรียน

1.3 ทฤษฎีการบริหาร

การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ทฤษฎีคือ ข้อความชุดหนึ่งที่เชื่อมโยงกันอย่างมี เหตุผล และสามารถทดสอบความถูกต้องได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ ทฤษฎีการบริหารจึงมีความ เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหาร เพราะทฤษฎีเป็นเสมือนแนวความคิด การเคา การคาดคะเนหรือ ความคิดเห็น ทักษะในการมองหรือการตีความหมายหรือเป็นจุดออกของการอธิบายเชิงศาสตร์ ซึ่งนักบริหารและนักการศึกษาได้ให้แนวคิดไว้หลายท่าน ดังนี้

วิโรจน์ สารัตนะ (2542 : 30-31) ได้สรุปนิยามที่เป็นทฤษฎีหรือมีหลักการ ดังเช่น ปัจจุบัน อาจนับได้ตั้งแต่ยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งตกอยู่ในช่วงศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตามในระยะเริ่มแรกยังมีลักษณะเป็นเพียงแนวคิดหรือข้อเสนอที่ยังไม่ชัดเจน ถือว่าเป็น ยุคของนักบุกเบิกทางทฤษฎีรุ่นแรก ต่อมาจนถึงช่วงปลายทศวรรษที่ 18 ก็เริ่มมีการพัฒนาศาสตร์

ทางการบริหารขึ้นมาอย่างมีหลักการ เป็นยุคทัศนะดั้งเดิมจากนั้นก็มีการวิวัฒนาการสู่ยุคทัศนะเชิงปริมาณ และยุคทัศนะร่วมสมัยในปัจจุบัน

ทฤษฎีการบริหารยุคทัศนะดั้งเดิม จำแนกเป็น 3 ทฤษฎี คือ 1. ทฤษฎีการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ที่มุ่งหาวิธีที่ดีที่สุดในการทำงาน 2. ทฤษฎีการบริหารจัดการมุ่งกำหนดหลักการทางการบริหารไว้และเชื่อว่าหากมีการฝึกอบรมก็สามารถจะทำให้เป็นนักบริหารที่มีความสามารถได้ และ 3. ทฤษฎีการบริหารแบบราชกรรมาที่มุ่งเน้นความเป็นเหตุเป็นผลในองค์ประกอบต่าง ๆ ขององค์การแทนที่จะปล่อยให้ไปทำตามอำเภอใจของนักบริหารหรือเจ้าของกิจการ

ทฤษฎีทัศนะเชิงพฤติกรรม มีจุดเน้นอยู่ที่การศึกษาเพื่อความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในองค์การ มีทัศนะต่อคนงานว่ามีได้เป็นมนุษย์เศรษฐกิจที่ต้องการปัจจัยจิตใจด้านเศรษฐกิจหรือด้านกายภาพเท่านั้น แต่ยังเป็นมนุษย์สังคมที่ต้องการปัจจัยจิตใจด้านสังคมด้วย ทัศนะดังกล่าวนำไปสู่ความเคลื่อนไหวเชิงมนุษยสัมพันธ์ และตระหนักถึงความจำเป็นของนักบริหารว่าควรมีทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์เพิ่มขึ้นด้วย แต่ทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีผู้เสนอ เช่น กรณีของมาสโลว์ (Maslow) หรือ แม็กเกรเกอร์ (McGregor) ต่างยังไม่ให้ความกระจ่างต่อการนำไปปฏิบัติที่ชัดเจน จึงมีข้อเสนอว่าในการศึกษาหาแนวทางการบริหารที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัตินั้น ควรอาศัยหลักพฤติกรรมศาสตร์โดยการศึกษาเชิงวิทยาศาสตร์เพื่อสร้างทฤษฎีเฉพาะของกิจการ

ทฤษฎีทัศนะเชิงปริมาณ มีจุดเน้นที่ตัวแบบทางคณิตศาสตร์ สถิติ และข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจทางการบริหารที่มีประสิทธิผล มี 3 หลักการที่สำคัญ คือ หลักการบริหารศาสตร์หรือการศึกษานูชิงปฏิบัติการซึ่งมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้มีการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ จากการใช้ตัวแบบทางคณิตศาสตร์และวิธีการเชิงสถิติมาประกอบ หลักการบริหารเชิงปฏิบัติการจะมุ่งจัดการเรื่องการผลิตและการให้บริการให้มีประสิทธิภาพ และหลักการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร ซึ่งมุ่งการออกแบบระบบสารสนเทศและการนำไปใช้โดยสร้างระบบฐานข้อมูลที่อาศัยคอมพิวเตอร์เป็นพื้นฐาน

ทฤษฎีเชิงระบบ (System Theory) การบริหารตามทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความคิดที่ว่าองค์กรหนึ่ง ๆ สามารถมองเป็นระบบหนึ่ง ๆ ได้ โดยระบบหนึ่ง ๆ นั้น หมายถึง ชุดขององค์ประกอบที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นเอกภาพ เพื่อมุ่งสู่จุดหมายของกิจการร่วมกันประกอบด้วย (Kast and Rosenzweig, 1972 : 447-465)

ประการที่ 1 ปัจจัยป้อนเข้า (Inputs) คือ ทรัพยากรต่าง ๆ ได้แก่ คน วัสดุอุปกรณ์ เงิน ข้อมูลสารสนเทศ ที่จำเป็นต่อการผลิตหรือให้บริการ

ประการที่ 2 กระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation processes) เกิดจากการใช้ศักยภาพทางการบริหารและเทคโนโลยีขององค์กรเพื่อเปลี่ยนปัจจัยป้อนเข้าให้เป็นปัจจัยป้อนออก

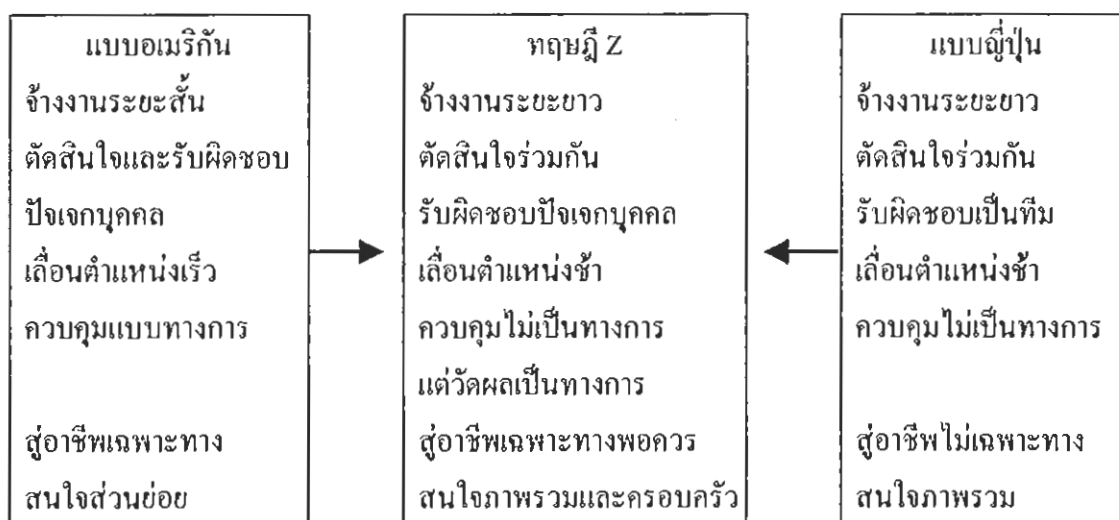
ประการที่ 3 ปังจัยป้อนออก (Output) ประกอบด้วยผลผลิต การให้บริการหรือผล
ลัพธ์อื่น ๆ ที่องค์การผลิตขึ้น

ประการที่ 4 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับผลลัพธ์ และสถานะขององค์การที่
เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม

ทฤษฎีการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Theory) เป็นทฤษฎีที่ขึ้นอยู่กับความ
เชื่อที่ว่า หลักการบริหารที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับสถานการณ์หนึ่ง ๆ เท่านั้น ไม่สามารถนำเอาชุดของ
หลักการที่กำหนดไว้แบบสำเร็จรูปแล้วไปใช้อย่างได้ผลในทุกสถานการณ์ ในสถานการณ์ที่
แตกต่างกันไปผู้บริหารอาจกำหนดหลักการ เพื่อเป็นเงื่อนไขหรือแนวการบริหารในสถานการณ์นั้น ๆ
ขึ้นเองได้ โดยอาจบูรณาการจากหลักการจากทฤษฎีต่าง ๆ ซึ่งผู้บริหารจะต้องสามารถวิเคราะห์
ลักษณะเฉพาะของแต่ละสถานการณ์นั้น เพื่อกำหนดแนวทาง (Solution) ให้เหมาะสมกับโครงสร้าง
องค์การ ทรัพยากร เป้าหมาย และผู้ปฏิบัติงานในองค์การ (Bartol and others. 1998 : 145-146)
โดยที่ผู้บริหารไม่ควรคำนึงถึงเฉพาะความเหมาะสมกับสถานการณ์เท่านั้นแต่ควรคำนึงถึงความ
มีอิทธิพลเหนือสถานการณ์ด้วย

ทฤษฎีที่สนะร่วมสมัยประกอบด้วย หลักการบริหารตามทฤษฎีเชิงระบบ และการบริหาร
ตามสถานการณ์ กรณีแรกเป็นมององค์การเป็นระบบ ๆ หนึ่ง ประกอบด้วยปังจัยป้อนเข้า
กระบวนการ ปังจัยป้อนออก และข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งในการบริหารนั้นผู้บริหารต้องคำนึงถึง
คุณลักษณะต่าง ๆ ของความเป็นระบบเปิดมาใช้ประโยชน์ สำหรับกรณีหลัง ด้วยความเชื่อที่ว่าไม่มี
วิธีการทำงานใดที่ดีที่สุดสำหรับทุกสถานการณ์ ผู้บริหารจะต้องมีทักษะเชิงมนโทัศน์ค่อนข้างสูง
เพื่อให้สามารถวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อการตัดสินใจเลือกหลักการหรือวิธีการบริหารที่
เหมาะสมได้ นอกจากทฤษฎีทั้งสองแล้ว ยังมีทัศนะใหม่เกิดขึ้นมาอีกหลายทัศนะ เช่น ทฤษฎี Z
และทฤษฎีการบริหารคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management : TQM) เป็นต้น

ทฤษฎี Z เป็นหลักการบริหารแบบญี่ปุ่น (Japanese management) พัฒนาขึ้นโดย วิลเลียม
จี โอยุชิ (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2542 : 26-27 ; อ้างอิงจาก Bartol and others. 1998. **Management :
A Pacific Rims Focus.**) จากการบูรณาการหลักการแบบอเมริกันเข้ากับหลักการแบบญี่ปุ่น โดยมี
หลักการสำคัญ คือ ความมั่นคงในงานการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความรับผิดชอบเป็น
ปัจเจกบุคคล เพิ่มคุณภาพ มินโยบายความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง เน้นในการควบคุมแบบไม่เป็น
ทางการ เปิดโอกาสในอาชีพที่กว้างขึ้น และควมมีคุณภาพชีวิตทั้งในการทำงานและครอบครัว
ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิแสดงลักษณะของทฤษฎี Z

ที่มา : วิโรจน์ สารรัตนะ. (2542 : 26-27)

ทฤษฎีการบริหารคุณภาพโดยรวม เป็นหลักการที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการบริหารโดยมุ่งให้ความสำคัญไปที่ความรับผิดชอบต่อการผลิตหรือการให้บริการที่มีคุณภาพร่วมกัน กระตุ้นให้พนักงานแต่ละฝ่ายมุ่งพัฒนาคุณภาพของงาน หลักการบริหารนี้มีพื้นฐานมาจากหลักการควบคุมคุณภาพโดยรวม (Total Quality Control : TQC) ที่ได้เน้นความมีพันธะผูกพันกับองค์กร การบูรณาการความพยายามในการปรับปรุงคุณภาพ เพื่อบรรลุจุดหมายขององค์กร และการประเมินผลการปฏิบัติงาน

จากแนวคิดของทฤษฎีทางการบริหารดังกล่าวเห็นได้ว่า แนวคิดนั้นจะแตกต่างกันตามจุดเน้นในการให้ความสำคัญของหน่วยงานว่าต้องการพัฒนาสิ่งใด ถึงอย่างไรก็ตามประการสุดท้ายที่สอดคล้องกันคือ ทฤษฎีนำมาเพื่อใช้ประกอบในการตัดสินใจทางการบริหาร

สรุปได้ว่าทฤษฎีมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้บริหารเพราะทฤษฎีเป็นสิ่งที่นำทางให้เห็นถึงจุดหรือประเด็นที่มีประโยชน์ และมีความหมายต่อการบริหารที่มีเหตุมีผล โดยเฉพาะการศึกษาส่วนมากจะต้องอาศัยทฤษฎีเป็นกรอบแนวคิดในการตั้งสมมุติฐาน ตัวแปร และแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.4 กระบวนการบริหาร

การบริหารองค์กรผู้บริหารต้องปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารเป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ กระบวนการบริหารมีอยู่หลายวิธีแต่ละวิธีมีขั้นตอนแตกต่างกันไปดังนี้

ฟาโยล (กิติมา ปรีดีดิลก. 2532 : 22 ; อ้างอิงจาก Fayol. 1949. **General and Industrial Management.**) ได้กล่าวถึง กระบวนการบริหารงานว่าประกอบด้วยขั้นตอนการบริหาร 5 ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling)

กูลิค และเออร์วิค (กิติมา ปรีดีดิลก. 2532 : 22 ; อ้างอิงจาก Gulick and Urwick. 1937. **Papers on the Science of administration.**) ได้กล่าวถึง กระบวนการของ Luther Gulick และ Lyndall Urwick ซึ่งมีชื่อย่อว่า POSDCoRB โดยมีกระบวนการบริหาร 7 ประการดังนี้ คือ การวางแผน (Planning) การจัดหน่วยงาน (Organizing) การจัดวางตัวบุคคล (Staffing) การอำนวยความสะดวก (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting)

เซียร์ส (กิติมา ปรีดีดิลก. 2532 : 22 ; อ้างอิงจาก Sears. 1959. **The Nature of Administrative Process.**) ได้กล่าวถึง กระบวนการบริหารว่ามี 5 ประการคือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การมอบหมายงานหรือวินิจฉัยสั่งการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling)

เกรก (กิติมา ปรีดีดิลก. 2532 : 22 ; อ้างอิงจาก Gregg. 1957. **The Administrative Behavior in Education.**) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับกระบวนการบริหารมี 7 ขั้นตอน คือ การตัดสินใจ (Decision-making) การวางแผนงาน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การติดต่อสื่อสาร (Communicating) การใช้อิทธิพล (Influencing) การประสานงาน (Coordinating) และการประเมินผลงาน (Evaluating)

แคมเบลล์ (กิติมา ปรีดีดิลก. 2532 : 23 ; อ้างอิงจาก Campbell. 1971. **Introduction to Educational Administration.**) ได้เสนอกระบวนการบริหารเป็น 5 ขั้นตอน คือ การตัดสินใจ (Decision-making) การวางแผนโครงการ (Programming) การเสริมกำลังบำรุง (Stimulating) การประสานงาน (Coordinating) และการประเมินผล (Appraising)

สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (กิติมา ปรีดีดิลก. 2532 : 23 ; อ้างอิงจาก American Association of School Administrators. 1955. **Staff Relations in School Administration.**) ได้เสนอกระบวนการบริหารการศึกษาไว้ 5 ประการ คือ การวางแผน การจัดการทรัพยากรบริหาร การเสริมกำลังบำรุง การประสานงาน และการประเมินผลงาน

วิโรจน์ สารัตนะ (2542 : 3-155) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การโดยอาศัยหน้าที่หลักทางการบริหารอย่างน้อย 4 ประการ คือ

การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบที่จะให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การวางแผน (Planning) เป็นหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งนักวิชาการทั้งหลายกำหนดขึ้น จะเริ่มต้นด้วยหน้าที่ทางการวางแผนเป็นอันดับแรก จึงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผนเป็นอย่างดี โดยที่องค์ประกอบของกระบวนการวางแผนขององค์การหนึ่ง ๆ ประกอบด้วย ภารกิจ จุดหมายและแผน โดยภารกิจเป็นข้อประการอย่างกว้าง ๆ เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายหรือเหตุผลพื้นฐานในการดำรงอยู่ขององค์การ และขอบข่ายงานเฉพาะขององค์การหรือที่ให้องค์การแตกต่างจากองค์การอื่น สำหรับจุดหมายเป็นเป้าหมายแห่งอนาคตหรือผลลัพธ์สุดท้ายที่องค์การต้องการให้บรรลุผล ขณะเดียวกันแผน หมายถึง วิธีทางที่จะก่อให้เกิดการกระทำเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์สุดท้ายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับองค์การ

การจัดองค์การ (Organizing) เป็นหน้าที่ทางการบริหารที่สืบเนื่องจากการวางแผน กล่าวคือ เมื่อองค์การจัดทำจุดหมายและแผนเชิงยุทธศาสตร์แล้ว ผู้บริหารควรต้องออกแบบโครงสร้างองค์การเพื่อให้การบริหารงานบรรลุจุดหมายแผนเชิงยุทธศาสตร์ขององค์การนั้น การออกแบบโครงสร้างองค์การเป็นกิจกรรมที่ควรได้รับการตรวจสอบอยู่เสมอ เนื่องจากปัจจัยที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างองค์การเกิดขึ้นมากมาย

การนำ (Leading) เป็นสถานะที่ผู้นำใช้ความพยายามที่จะให้มีอิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การที่จะเป็นผู้นำที่มีศักยภาพดังกล่าวได้พึงทำความเข้าใจทฤษฎีการจูงใจ (Motivation) ภาวะผู้นำ (Leadership) การติดต่อสื่อสาร (Communication) และการบริหารกลุ่ม (Group) เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม

การควบคุม (Controlling) เป็นกระบวนการวางระเบียบกฎเกณฑ์ เพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์การบรรลุผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้ มุ่งให้เกิดความมั่นใจว่าสมาชิกในองค์การได้ประพฤติปฏิบัติไปในทิศทางที่จะทำให้บรรลุผลตามมาตรฐานการทำงานที่กำหนดไว้ เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งขององค์การ การเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสมาชิกในองค์การ

วรัทธร ภูเจริญ และโสภณา หิรัญบุรณะ (2543 : 8-9) ได้กล่าวถึงกระบวนการอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งค้นพบโดย ดร.เด็มมิ่ง ซึ่งเรียกว่า วงจรเด็มมิ่ง ซึ่งประกอบด้วยการดำเนินการ 4 กระบวนการ ดังนี้

P คือ Plan (การวางแผน)

D คือ Do หรือบางครั้งเรียกว่า Implement (การลงมือทำตามแผน)

C คือ Check (การประเมินการตรวจสอบ การวิเคราะห์)

A คือ Action (การตัดสินใจว่าจะทำอะไรต่อไป จะปรับปรุง จะพัฒนา จะแก้ไข จะป้องกัน จะกำหนดเป็นมาตรฐาน เป็นกติกา เป็นเอกสาร ฯลฯ) บางครั้งใช้คำว่า Adjust แทนคำว่า Action และใช้คำว่า Study แทนคำว่า Check

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 4) ได้กล่าวถึงการบริหารโรงเรียนอาศัปปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ประการที่ 1 ยึดภารกิจหรือวัตถุประสงค์หลักของโรงเรียนเป็นสำคัญ นั่นคือ คุณภาพของนักเรียนที่กำหนดไว้ในจุดหมายของหลักสูตร กิจกรรมใดที่โรงเรียนจัดขึ้นต้องมุ่งประโยชน์ที่จะเกิดกับนักเรียนเป็นสำคัญ

ประการที่ 2 การที่โรงเรียนจะบรรลุภารกิจหลักได้ดั่งนั้น ข้อมด้องอาศัยวางแผน บริหารที่มีระบบและการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ การวางแผนการบริหารที่ดีย่อมหมายถึงการบรรลุวัตถุประสงค์หลักไปแล้วกึ่งหนึ่ง

ประการที่ 3 การวางแผนบริหารโรงเรียนจำเป็นต้องครอบคลุมงานบริหารโรงเรียนทั้ง 6 งาน

ประการที่ 4 การดำเนินงานแต่ละงานจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อได้ใช้กระบวนการบริหาร อย่างน้อย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการวางแผน การดำเนินการตามแผน และการประเมินผล

จากแนวคิดของนักวิชาการ นักบริหาร และหน่วยงานดังกล่าวว่ามีแนวคิดต่างกัน ในส่วนของรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน โดยจะมีการแบ่งกระบวนการในการบริหารตั้งแต่ 4-7 กระบวนการ ซึ่งสามารถรวบรวมเป็นกระบวนการบริหารได้ 4 กระบวนการ คือ การวางแผน (P) การปฏิบัติตามแผน (D) การประเมินการตรวจสอบ (C) และการปรับปรุงพัฒนา (A)

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่ากระบวนการบริหารคือวิธีการที่ผู้บริหารนำไปใช้ในการบริหารงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบและต่อเนื่อง

1.5 ขอบข่ายของงานบริหารโรงเรียน

ขอบข่ายของงานบริหารโรงเรียน นักวิชาการ นักการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ได้แบ่งขอบข่ายของงานบริหารโรงเรียนออกเป็นหมวดหมู่ไว้หลายท่าน ดังนี้

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2526 : 68) จำแนกงานบริหารโรงเรียนออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ งานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคลากร งานบริหารธุรการ งานบริหารกิจการนักเรียน และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

กิติมา ปรีดีดิลล (2532 : 41) ได้สรุปว่า ขอบข่ายของการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารไว้ 6 ประการ ได้แก่ งานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคลากร งานบริหารงานกิจการนักเรียน งานบริหารอาคารสถานที่ งานบริหารธุรการและการเงิน และงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

อุทัย ธรรมเดโช (2533 : 75) ได้สรุปงานของผู้บริหารการศึกษาไว้ 5 ประการด้วยกัน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารบุคลากร การบริหารธุรการ การเงิน การบัญชี พัสดุและการบัญชี การบริหารกิจการนักเรียน และการบริหารชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543ข : 6) ได้จัดงานบริหารของโรงเรียนออกเป็น 6 งาน ซึ่งมีขอบข่ายโดยสรุปดังนี้

1. งานวิชาการ การบริหารงานวิชาการ เป็นการบริหารกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพมากที่สุด

2. งานบุคลากร งานบริหารบุคลากร เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรบุคคลให้เป็นกำลังสำคัญในการบริหารงานด้านอื่น ๆ ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทั่วไปจะครอบคลุมการสรรหาบุคคลเข้าปฏิบัติงาน การดูแลบำรุงรักษา การพัฒนาจนกระทั่งหันไปจากงาน

3. งานกิจการนักเรียน การบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนและกิจกรรมนักเรียนทั้งหมด ยกเว้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งช่วยส่งเสริมการสอนในหลักสูตรให้บรรลุผลสำเร็จ

4. งานธุรการ การเงินและพัสดุ การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ที่ปฏิบัติอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาปฏิบัติโดยยึดกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ เกณฑ์ เงื่อนไขตามหนังสือสั่งการ มีลักษณะเป็นงานประจำครอบคลุม 3 งาน คือ งานธุรการ งานการเงิน งานพัสดุ

5. งานอาคารสถานที่ การบริหารงานอาคารสถานที่ คือ งานการจัดอาคารสถานที่ บริเวณที่มุ่งประโยชน์ใช้สอยอย่างเต็มที่ครอบคลุมงานการจัดให้มีอาคารสถานที่ การใช้ประโยชน์ การบำรุงรักษาและตกแต่ง

6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ การที่โรงเรียนพยายามนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และให้ชุมชนได้มีโอกาสใช้บริการจากโรงเรียน ครอบคลุมงานให้บริการและรับความช่วยเหลือ สนับสนุนจากชุมชน งานให้ความร่วมมือแก่ชุมชน และงานประชาสัมพันธ์

พนัส หันนาคินทร์ (2529 : 68-69) ได้แบ่งงานโรงเรียนออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. งานด้านวิชาการ

1.1 งานด้านเกี่ยวกับครู

- 1.2 งานด้านเกี่ยวกับตัวนักเรียน
- 1.3 งานด้านโปรแกรมการเรียนการสอน
- 1.4 งานด้านการจัดหาเครื่องอุปกรณ์การสอนเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 1.5 งานด้านเกี่ยวกับบุคลากรการสอน
2. งานด้านธุรการ
 - 2.1 งานด้านการเงิน
 - 2.2 งานด้านการติดต่อกับองค์กรภายนอก
 - 2.3 งานด้านอาคารสถานที่
 - 2.4 งานด้านบริการต่าง ๆ
 - 2.5 งานด้านการปกครอง และควบคุมบุคลากรที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอน
3. งานด้านกิจการนักเรียน
 - 3.1 งานด้านควบคุม ดูแลความประพฤติและระเบียบวินัยของนักเรียน
 - 3.2 งานด้านการแนะแนวและการจัดหาทุน
 - 3.3 งานด้านการจัดกิจกรรมของนักเรียน
 - 3.4 งานบริการอาหารกลางวัน
 - 3.5 งานบริการด้านสุขภาพ
 - 3.6 งานบริการด้านการรักษาความปลอดภัย

คิมบรอก และนันเนรี (จิตติร ติจันทีก. 2537 : 13 ; อ้างอิงจาก Kimbrough and Nunnery. 1976. **Education Administration**.) ได้แบ่งงานการบริหารโรงเรียนไว้ 8 ประการ คือ งานพัฒนาโรงเรียน งานบริการหลักสูตรและการสอน งานบริหารเศรษฐกิจการศึกษา งานธุรการ งานบริหารบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานสร้างภาวะผู้นำในด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และงานประเมินผลการศึกษา

จากแนวคิดของนักการศึกษา นักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษา ที่ได้กล่าวถึงขอบข่ายงานในการบริหารโรงเรียน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เห็นได้ว่า ส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ขอบข่ายการบริหารโรงเรียนควรมี 6 งาน ซึ่งประกอบด้วย งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.6 การบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ

การเรียนร่วมจะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงไรนั้นขึ้นอยู่กับวิธีดำเนินการและการบริหารงานโรงเรียนในการจัดการเรียนร่วม ซึ่ง ผศ.ดร. อารยะวิญญู (2541 : 3) ได้เสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนที่มีเด็กพิเศษเรียนร่วมไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. การเรียนร่วมนั้นควรเริ่มเมื่ออายุยังน้อย (early intervention) ดังนั้นควรเริ่มต้นตั้งแต่ปฐมวัย
2. ให้โอกาสครูที่สอนเด็กปกติในการตัดสินใจว่าจะรับเด็กพิเศษเข้ามาในชั้นที่ตนสอนหรือไม่
3. สถานศึกษาที่จะบริการด้านการเรียนร่วมต้องมีความพร้อมด้านบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้ทำหน้าที่สอนเด็กปกติและเด็กพิเศษ
4. ในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษานั้นควรมีการชี้แจงทำความเข้าใจและอบรมครู เจ้าหน้าที่ของโรงเรียน และนักเรียนเกี่ยวกับโครงการเรียนร่วมที่จะเริ่มขึ้นในสถานศึกษาแห่งนั้น ให้เข้าใจถึงบทบาทและความรับผิดชอบ
5. สถานศึกษาจะต้องมีเครื่องใช้ ตลอดจนอุปกรณ์อันจำเป็นในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและเพียงพอ
6. ควรมีแผนการศึกษาสำหรับเด็กรายบุคคล เพราะแผนการศึกษารายบุคคลนี้จะช่วยให้การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษบรรลุเป้าหมาย
7. หากไม่จำเป็นแล้วไม่ควรแยกเด็กพิเศษออกจากเด็กปกติ ในแง่ของการให้บริการการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้เด็กปกติเข้าใจถึงความต้องการและความสามารถของเด็กพิเศษ
8. การประเมินพัฒนาการและผลการเรียนของเด็กพิเศษ ต้องกระทำสม่ำเสมอด้วยวิธีการประเมินที่เชื่อถือได้
9. ศึกษาข้อบกพร่องของการจัดการเรียนร่วมอยู่เสมอ และหาทางแก้ไขปรับปรุงให้บริการดังกล่าวมีประสิทธิภาพ

ฐานิยา บุญเกียรติ (2538 : 25) กล่าวถึง การบริหารงานโรงเรียนที่จะทำให้การเรียนร่วมระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติประสบผลสำเร็จไว้ 9 ประการ คือ

1. ครูจะต้องทำงานประสานกันและร่วมมือกันอย่างดีระหว่างครูการศึกษาพิเศษกับครูปกติ
2. หากครูที่สอนเด็กปกติมีปัญหาในการสอนเด็กพิเศษ ทางโรงเรียนควรรหาทางแก้ปัญหา

3. ครูผู้สอนควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนร่วมดังนี้
 - 3.1 มีความเชื่อว่าเด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษา
 - 3.2 ควรมีความตั้งใจในการสอน
 - 3.3 ควรมีการวางแผนการศึกษาอย่างรอบคอบ
 - 3.4 ควรจัดการเรียนการสอนให้มีการยืดหยุ่นได้ รวมทั้งขนาดของชั้นเรียนควรยืดหยุ่นตามจำนวนและความต้องการของเด็ก
 - 3.5 ควรระลึกว่าพัฒนาการของเด็กในด้านอารมณ์ สังคม มีความสำคัญเช่นเดียวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. จัดอบรมครูปกติให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของเด็กพิเศษ
5. การเรียนร่วมควรได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร โรงเรียน
6. มีการประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนของเด็กพิเศษอย่างสม่ำเสมอ
7. ใช้แหล่งทรัพยากรจากชุมชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
8. ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมและรับรู้เกี่ยวกับการเรียนร่วมของเด็กพิเศษ
9. โรงเรียนควรมีความพร้อมก่อนลงมือจัดการเรียนร่วม

2. การศึกษาพิเศษ

2.1 ความหมายของการศึกษาพิเศษ

นักวิชาการ นักการศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของการศึกษาพิเศษไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 6) ได้ให้ความหมายของการศึกษาพิเศษว่า เป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคม รวมถึงเด็กที่มีปัญหาทางการพูด ให้เหมาะสมกับสภาพร่างกาย จิตใจ และความสามารถของเด็ก

วาริ ดิระจิตร (2541 : 1) ได้ให้ความหมายของการศึกษาพิเศษไว้ว่า เป็นการศึกษาทั้งด้านการเรียนการสอน และการบริหารที่จัดให้แก่เด็กพิเศษที่มีความบกพร่องด้านต่าง ๆ ได้แก่ เด็กปัญญาอ่อน เด็กพิการทางกายและสุขภาพ เด็กพิการทางตา ทางหู เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ และสังคม และเด็กที่มีปัญหาทางการพูด รวมทั้งเด็กปัญญาเลิศให้ได้รับความรู้เพิ่มในส่วนที่ขาด คัดทอนความรู้ที่ไม่จำเป็น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541ก : 10) กล่าวว่า การจัดการศึกษาพิเศษ คือ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งหมายถึงเด็กที่มีความต้องการทาง

การศึกษาและต้องการความช่วยเหลือแตกต่างไปจากเด็กปกติ เนื่องจากสาเหตุความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ รวมถึงเด็กที่มีสติปัญญาสูงกว่าปกติ คือ เด็กปัญญาเลิศซึ่งเด็กเหล่านี้ไม่อาจได้รับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษาที่จัดให้กับเด็กปกติได้

สถาบันราชภัฏสวนดุสิต (2537 : 7) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า การศึกษาพิเศษ คือ การจัดการศึกษาให้แก่บุคลากรซึ่งมีความผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลาย ๆ อย่างจนไม่สามารถเรียนได้เช่นคนปกติด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบปกติ จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้เป็นรูปแบบ โดยเฉพาะและอาศัยเทคนิคต่าง ๆ ในการสอนตามลักษณะความจำเป็นตามความต้องการของเด็กแต่ละประเภท ซึ่งแบ่งเป็น 7 ประเภท ดังนี้คือ

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น (The visually handicapped children)
2. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน (Hearing impaired children)
3. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ (Crippled and other health impaired children)
4. เด็กปัญญาอ่อน (Mentally retarded children)
5. เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา (Communication children)
6. เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (Learning disabled children)
7. เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม (Behaviorally disordered children)

ผดุง อารยะวิญญู (2541 : 13-14) กล่าวถึงความหมายการศึกษาพิเศษว่า เป็นการศึกษาที่จัดสำหรับเด็กปัญญาเลิศ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย(และสุขภาพ) เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์/พฤติกรรม เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้และเด็กพิการซ้ำซ้อน ซึ่งเด็กเหล่านี้ไม่อาจได้รับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษาที่จัดให้กับเด็กปกติ ดังนั้นการศึกษาพิเศษจึงแตกต่างไปจากการศึกษาสำหรับเด็กปกติ ในด้านที่เกี่ยวกับวิธีสอน ขบวนการเนื้อหาวิชา(หลักสูตร) เครื่องมือและอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น การศึกษาพิเศษควรจัดให้สนองความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความแตกต่างกันมาก ดังนั้นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กประเภทนี้จึงควรสนองความต้องการและความสามารถ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542 : 4) ได้ระบุว่าการศึกษาพิเศษเป็นการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการ

ฮาวัด และออเดนสกี (Haward and Orlansky. 1980 : 29) ได้ให้คำจำกัดความว่าเป็นการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุอุปกรณ์พิเศษ กระบวนการสอน และการช่วยเหลืออื่น ๆ

โดยการวางแผนเป็นรายบุคคลและติดตามอย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งช่วยให้เด็กสามารถพึ่งตนเองและบรรลุความสำเร็จทางการศึกษามากที่สุด

อรอินทร์ วงศ์อำมาตย์ (2538 : 27) ได้ให้ความหมายของการศึกษาพิเศษไว้ว่า การศึกษาพิเศษมีจุดที่บ่งบอกที่สำคัญหลายประเด็น คือ

1. การศึกษาพิเศษ คือ การจัดบริการหรือโปรแกรมการศึกษาทั่วไปที่จัดให้สนองความต้องการพิเศษหรือเด็กพิเศษ เนื่องจากเด็กเหล่านี้มีความต้องการที่แตกต่างจากเด็กปกติ การศึกษาพิเศษจึงจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นและการใช้นวัตกรรมสำหรับการสอน

2. การศึกษาพิเศษ เป็นการทดสอบพื้นฐานของกลยุทธ์และเทคนิคการสอน การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงวัสดุการสอน วิธีการสอนและกลยุทธ์เป็นคุณลักษณะสำคัญ ความพยายามอันดับแรกถูกทำเพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กเรียนช้า การพัฒนาต่าง ๆ มากมายเหล่านี้ถูกถ่ายทอดเป็นวิธีสอนที่ใช้ในห้องเรียนปกติ

3. การศึกษาพิเศษเป็นคุณลักษณะหนึ่งของหน่วยเศรษฐกิจและการเมือง เพราะว่าการศึกษาพิเศษเป็นการลงทุนที่สูงและมีผลกระทบต่อสิทธิและความเสมอภาค การศึกษาพิเศษขึ้นอยู่กับความเสมอภาคทางการเมือง และมีแนวโน้มเป็นการจัดการเรียนร่วม

4. การศึกษาพิเศษมีความเกี่ยวข้องกับโปรแกรมหรือสิ่งที่เพิ่มเติมให้เพื่อสนองความต้องการด้านการจัดการศึกษา รวมทั้งสิ่งที่โรงเรียนจัด โปรแกรมและเพิ่มเติมสิ่งที่สนองความต้องการจำเป็นสำหรับเด็กพิการที่หลากหลายจะไม่เรียกว่าการศึกษาพิเศษ

จากแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษที่ได้กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การศึกษาพิเศษเป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจิตใจอย่างเหมาะสมกับความต้องการของแต่ละบุคคล เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองและพัฒนาตนเองได้

2.2 รูปแบบของการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม มีนักวิชาการและหน่วยงานได้เสนอไว้ดังนี้

วาริ ฉิระจิตร (2541 : 16-17) ได้เสนอรูปแบบการเรียนร่วมไว้ 5 รูปแบบ คือ

1. การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา

การจัดบริการสำหรับเด็กพิเศษลักษณะนี้จัดให้กับเด็กที่มีความพิการไม่มาก หลังจากได้รับการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านที่จำเป็นก็สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ทั้งนี้อาจมีอุปกรณ์ เครื่องมือพิเศษช่วยทางการศึกษา เช่น เครื่องช่วยฟัง รวมทั้งการให้บริการแนะแนวแก่ครูในชั้นเรียนปกติด้วย ในกรณีเด็กปัญญาเลิศ เด็กที่มีความสามารถเด็กพิเศษเฉพาะทาง และเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ ก็สามารถเรียนร่วมในลักษณะนี้เพียงแต่ปรับโปรแกรมการสอนและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับสภาพความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละประเภท

2. การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ โดยได้รับการบริการพิเศษ

การจัดบริการโดยให้เด็กพิเศษเรียนในชั้นเรียนปกติเป็นเวลาโดยได้รับการบริการต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น ได้รับการสอนเสริมบางวิชาจากครูการศึกษาพิเศษ เช่น ฝึกพูด ฝึกให้คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหวและโปรแกรมพิเศษของเด็กปัญญาเลิศ เป็นต้น โดยเด็กได้รับบริการเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

3. การเรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ

จัดให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องค่อนข้างมาก รวมทั้งเด็กที่มีความสามารถค่อนข้างสูงจนไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ควรจัดบริการพิเศษให้ เช่น กายภาพบำบัด อาชีวบำบัด การแก้ไขการพูด การฝึกฟัง ตลอดจนการเพิ่มความรู้สำหรับเด็กที่มีความสามารถสูง เป็นต้น

4. การจัดโรงเรียนพิเศษ

เด็กที่มีความบกพร่องมากและไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ครูการศึกษาพิเศษที่สอนจำเป็นต้องมีความรู้พิเศษสอนประจำในโรงเรียนพิเศษ

5. การจัดการศึกษาพิเศษนอกโรงเรียน

คือการจัดการศึกษาพิเศษในโรงพยาบาลสถานพักฟื้น สถานรับเลี้ยงดูเด็กและที่บ้าน เป็นต้น เป็นการจัดให้แก่เด็กพิการทางกายและสุขภาพหรือเด็กปัญญาอ่อน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543ก : 22-23) ได้กำหนดรูปแบบไว้ดังนี้

1. เรียนร่วมในชั้นปกติ เป็นการจัดเด็กพิการเข้าเรียนกับเด็กปกติเต็มเวลา และเรียนเหมือนเด็กปกติทุกประการ เด็กที่จะเข้าเรียนในลักษณะนี้ควรเป็นเด็กที่มีความบกพร่องน้อย และมีความพร้อมในการเรียน ตลอดจนวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม

2. เรียนร่วมในชั้นปกติและมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา การเรียนร่วมวิธีนี้คล้ายคลึงกับวิธีแรก กล่าวคือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลาแต่มีการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้นและครูประจำวิชา ครูการศึกษาพิเศษนี้อาจเรียกว่าครูที่ปรึกษาครูประเภทนี้ไม่ทำการสอนโดยตรง แต่ให้คำแนะนำแก่ครูที่สอนเด็ก เช่น แนะนำชี้แจงให้ครูที่สอนชั้นเรียนร่วมเข้าใจความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีสอน ตลอดจนการปฏิบัติต่อเด็ก จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็กและช่วยประเมินผลพัฒนาการในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น

3. เรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเวียนสอนเป็นการจัดเด็กที่มีความพิการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ และรับบริการด้านการสอนเพิ่มเติม ครูการศึกษาพิเศษที่จะเดินทางไป

ตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็ก เนื่องจากมีจำนวนเด็กในแต่ละโรงเรียนไม่มากนัก (อาจจะประมาณ 2-3 คนต่อโรงเรียน) ครูจึงเดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปอีกโรงเรียนหนึ่ง เมื่อครบสัปดาห์ก็วนกลับมาสอนเด็กกลุ่มเดิม โรงเรียนเดิมอีก จึงเรียกครูประเภทนี้ว่า ครูเดินสอน หรือครูเวียนสอน

4. เรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการ เป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการวันละ 1-2 ชั่วโมง หรือมากกว่านี้ขึ้นอยู่กับความต้องการพิเศษของเด็ก เด็กทุกคนที่เข้ามาเรียนในห้องนี้จะต้องมีตารางเรียนที่กำหนดไว้แน่นอน ครูเสริมวิชาการอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนเด็ก และประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การสอนเด็กอาจทำเป็นรายบุคคลหรือสอนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก็ได้ และสอนในเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติ หรือเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา นอกจากสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้ว ครูเสริมวิชาการยังมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูปกติในการปฏิบัติต่อเด็กประเภทนี้ด้วย

5. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติและเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในชั้นเดียวกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีครูประจำชั้นสอนแทบทุกวิชา ยกเว้นบางวิชาที่เด็กต้องไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น พลศึกษา ศิลปศึกษา หรือกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่น ๆ

6. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันไว้ในกลุ่มเดียวกันและเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เด็กเหล่านี้เรียนในชั้นพิเศษตลอดเวลา มีครูประจำชั้นสอนทุกวิชา การเรียนร่วมในลักษณะนี้เหมาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องค่อนข้างมาก

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนร่วมในลักษณะใดนั้นจะขึ้นอยู่กับสภาพความบกพร่องและความพร้อมของเด็ก ซึ่งเด็กที่มีความบกพร่องน้อยและมีความพร้อมสูงอาจจัดให้เรียนร่วมได้เต็มเวลา ส่วนเด็กที่มีความบกพร่องมากและมีความพร้อมน้อยอาจต้องจัดให้เรียนในชั้นพิเศษลดหลั่นกันลงไป

2.3 ประโยชน์ของการเรียนร่วม

ปริญญญาที่ ซาลาแมนคา (Salamanca) ของยูเนสโก เมโย เฟดเดอริโค (Federico, 1997 : 11) สรุปว่า โดยหลักสำคัญของการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม เด็ก ๆ ทุกคนควรเรียนร่วมกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่าง ความยากลำบากที่เด็กเหล่านี้มี โรงเรียนต้องสำนึกและตอบสนองความต้องการของเขาเหล่านั้น จัดรูปแบบการเรียนให้มีคุณภาพในเรื่อง โครงสร้าง ยุทธศาสตร์ การสอน หลักสูตร แหล่งสนับสนุนในชุมชนและการติดตามสนับสนุนช่วยเหลือแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสำนักงาน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543ข : 11) กล่าวว่า เป็นการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดการศึกษาที่เหมาะสม และให้ความเสมอภาคกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภทมี โอกาสได้เรียนมากที่สุด แต่ต้องคำนึงความแตกต่าง ความสามารถของแต่ละบุคคล มีการจัดบริการ พิเศษให้ตามความต้องการความจำเป็นเพื่อให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้ และดำรงชีวิตในสังคม ได้อย่างปกติสุข การเรียนร่วมทำให้เด็กและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับประโยชน์ ซึ่งสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541ค : 37) สรุปประโยชน์ของการเรียนร่วมไว้ดังนี้

1. ด้านการเรียน เด็กได้มีโอกาสเรียนตามระดับชั้นในโรงเรียนปกติ โดยไม่มีข้อยกเว้น และไม่ต้องเดินทางไปเรียนการศึกษาพิเศษที่อยู่ห่างไกลมากจนเป็นภาระของผู้ปกครอง
2. การมีชีวิตอยู่ในครอบครัวกับบิดามารดาและญาติพี่น้อง เด็กมีโอกาสประพฤติปฏิบัติ หน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของครอบครัว โดยไม่เกิดความรู้สึกว่าถูกแยกออกไปด้วยเหตุแห่งความ พิการ และเป็นการช่วยให้ครอบครัวเกิดสำนึก และตระหนักในการรับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการ โดยไม่พยายามผลักภาระให้แก่ผู้อื่น
3. การเปลี่ยนเจตคติ การที่เด็กปกติมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะช่วยให้ เด็กปกติและผู้ปกครองของเด็กมองโลกได้กว้างขึ้น และเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ดีขึ้น ทั้งยังช่วยลดความรู้สึกขี้อิจฉันในบุคลิกภาพ หรือภาพพจน์ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษซึ่งสังคม นิยมคิดกัน เด็กจะเรียนรู้ที่จะเข้าใจความต้องการของเพื่อน และวิธีที่จะช่วยเหลือกันและกัน อยู่ร่วมกัน เนื่องจากทุกสังคมจะมีทั้งคนปกติและคนที่มีความต้องการพิเศษ
4. ด้านสังคมและชุมชน เด็กจะสามารถปรับตัว และควบคุมอารมณ์ให้เข้ากับสังคม ปกติได้ การอยู่ร่วมกันก็จะช่วยให้สังคมได้เรียนรู้วิถีปฏิบัติที่เหมาะสมต่อเด็กที่มีความต้องการ พิเศษ และผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย
5. ประหยัดงบประมาณของรัฐบาล เมื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเข้าเรียนร่วม ในโรงเรียนปกติได้ รัฐไม่จำเป็นต้องลงทุนสร้างโรงเรียนพิเศษ หรือศูนย์เฉพาะสำหรับเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ เพียงแต่เพิ่มบุคลากรเฉพาะทางที่จำเป็นในโรงเรียนปกติเท่านั้น

จากแนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ เรียนร่วมกับเด็กปกตินั้นก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้าน กล่าวคือ ด้านการเรียนเด็กได้เรียนตาม ระดับชั้นและไม่ต้องเดินทางไกลและมีโอกาสได้อยู่กับผู้ปกครอง ทำให้เด็กไม่รู้สึกว่าจะถูกแบ่งแยก ด้านเจตคติ เป็นการส่งเสริมให้เด็กปกติได้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ อีกประการหนึ่งคือ ทำให้เด็กได้เรียนรู้ถึงความต้องการของบุคคลอื่น ๆ ด้านสังคมจะทำให้เด็กที่มี ความต้องการพิเศษและเด็กปกติสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และประการสุดท้าย เป็นการประหยัดงบประมาณของภาครัฐในการจัดการศึกษาพิเศษ

2.4 หน้าที่ของโรงเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ

หน้าที่ของโรงเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2539 : 110) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของโรงเรียน ชุมชน
2. รับผิดชอบการเข้ามาเตรียมความพร้อมทางด้านสังคม และการเรียน
3. เตรียมบุคลากรที่จะส่งออกไปช่วยเหลือโรงเรียนต่าง ๆ ที่จัดการเรียนร่วม
4. ให้การสนับสนุนทั้งในด้านการเรียนการสอน และวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียน
5. ประสานงานกับหน่วยงานที่ให้บริการพิเศษ เพื่อช่วยเหลือโรงเรียน

ซึ่งสอดคล้องกับในการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541ข : 150-151) ได้เสนอแนะเชิงนโยบายในการดำเนินการไว้ดังนี้

1. ควรสนับสนุนให้มีโรงเรียนเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทใดประเภทหนึ่ง ในลักษณะของเครือข่ายในระดับกลุ่มโรงเรียนในรูปแบบที่มีการประสานความร่วมมือในการส่งต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทใดประเภทหนึ่งไปเรียนร่วมที่แต่ละโรงเรียนมีความพร้อม หรือความถนัดในการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการแต่ละประเภท
2. พัฒนาโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม ในลักษณะที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับการพัฒนา ในลักษณะทั้งระบบโรงเรียน (Whole school approach) โดยเน้นการมีส่วนร่วม (Participation) ของบุคลากรทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนอย่างเป็นระบบ โดยจัดให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในลักษณะของการสนับสนุนให้การเรียนร่วมเป็นภารกิจปกติที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไม่ใช่ภาระเพิ่มเติม
3. พัฒนาการจัดการเรียนร่วมในลักษณะการทำงานระบบเครือข่าย โดยการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่เป็นผู้ตัดสินใจที่จะดำเนินการสร้างเครือข่ายให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานจริง
4. พัฒนาคณากรรกลุ่มศึกษานิเทศก์อำเภอให้มีความรู้ ความสามารถเพียงพอในการให้คำแนะนำช่วยเหลือในการจัดการเรียนร่วม
5. พัฒนาความคิดและกลไกในการจัดการเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพ สนับสนุนให้โรงเรียนใช้กลไกของโรงเรียน ชุมชนในการจัดการเรียนร่วมให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การเรียนร่วม มีความรู้สึกรับผิดชอบของตนเอง มิใช่ทำตามนโยบายเท่านั้น เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ของโรงเรียน และชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองและชุมชนได้

จากการศึกษาหน้าที่ของโรงเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ พอสรุปได้ว่า โรงเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษควรมีหน้าที่ดังนี้

1. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการจัดการศึกษาพิเศษ
2. พัฒนาการจัดการเรียนการสอน
3. พัฒนาคณาจารย์
4. พัฒนาแนวคิดและกลไกในการจัดการเรียนร่วม

3. สภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ

3.1 โครงสร้างพื้นฐาน

อาคารเรียนอาคารประกอบต่าง ๆ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543ช : 104-105) กล่าวไว้ดังนี้

1. ห้องเสริมวิชาการ (Resource room) มีอุปกรณ์การเรียนการสอน ต่าง ๆ เช่น เครื่องพิมพ์ดีด แว่นขยาย อุปกรณ์เรขาคณิต เทปบันทึกเสียง คอมพิวเตอร์สำหรับเด็กที่บกพร่องในการมองเห็นหนังสือแบบเรียนอักษรเบรลล์ เป็นต้น นอกจากนี้ครูเสริมวิชาการต้องสอนเสริมบางรายวิชาที่เด็กบกพร่องทางการมองเห็นเรียนไม่ทันเพื่อนหรือไม่เข้าใจ อีกทั้งใช้ห้องเสริมวิชาการ เป็นห้องแปลอักษรเบรลล์จากแบบฝึกหัดหรือแบบบันทึกของนักเรียนที่บกพร่องทางการมองเห็นในแต่ละรายวิชาเป็นภาษาไทย ส่งครูผู้สอนตรวจผลงานของนักเรียนเพื่อจะได้ทราบผลทางด้านการเรียน

2. ห้องเรียนปกติ สำหรับการเรียนร่วมเป็นห้องเรียนอยู่ชั้นล่างของอาคารเรียนพื้นห้องราบเรียบ

3. ห้องดนตรีบำบัด มีเครื่องดนตรีไทย และดนตรีสากลให้เด็กคาบอดได้ฝึกเล่นในช่วงเวลาก่อนเข้าเรียน 12.00-13.00 ทุกวัน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้เด็กปกติเข้าไปฝึกเล่นดนตรีกับเด็กออทิสติก เด็กที่บกพร่องทางการมองเห็น โดยมีครูดนตรีของโรงเรียนให้การฝึกซ้อมและความควบคุมดูแล

4. ห้องศิลปะบำบัด เป็นห้องโถงชั้นล่างของอาคารเรียน โดยครูชุมนุมศิลปะจะจัดกิจกรรมให้ทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษทำกิจกรรมร่วมกัน

การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีแนวดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท เช่น เด็กที่ใช้เก้าอี้ล้อเลื่อน จำเป็นต้องมีทางลาดและห้องน้ำโดยเฉพาะ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินต้องมีเครื่องช่วยฟัง ฯลฯ

2. จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน ชุมชน ผู้ปกครอง ผู้นำท้องถิ่น

3. มีคณะกรรมการรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดูแลรักษาและอำนวยความสะดวก
 4. เป็นข้อมูลในการวางแผนช่วยเหลือเด็ก เช่น การจัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล การจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กทั้ง 4 ด้าน หรือรับการสนับสนุนจากชุมชน
 ข้อเสนอแนะในการจัดสภาพพื้นฐานในโรงเรียนที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม
 ในโรงเรียนปกติ

1. จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใด สำหรับการศึกษา
 สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภทอย่างทั่วถึง
2. พัฒนา ปรับปรุงสิ่งก่อสร้าง และสิ่งอำนวยความสะดวกต้องคำนึงถึง
 เด็กที่มีความต้องการพิเศษบางประเภท
3. ความคุ้มค่าของการลงทุน

3.2 ผู้เรียน

ในการจัดการศึกษาเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนจะประกอบด้วยเด็ก
 นักเรียนปกติในโรงเรียน และมีนักเรียนพิการเข้าเรียนร่วม 4 ประเภทด้วยกัน คือ

ประเภทที่ 1 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (เขาว์ปัญญา 50-70) เป็นเด็กที่มี
 ความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับที่เรียนได้
2. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง (เขาว์ปัญญา 30-49) เป็นเด็กที่มี
 ความบกพร่องทางสติปัญญาที่พอฝึกอบรมได้
3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรง (เขาว์ปัญญา 20-34) เป็นเด็กที่มี
 ความบกพร่องทางระดับสติปัญญาที่ต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์และได้รับการดูแล
 ที่เหมาะสม
4. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับที่รุนแรงมาก (เขาว์ปัญญาดำกว่า 20) เป็น
 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความจำกัดเฉพาะด้าน ต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทาง
 การแพทย์ และได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด

ในส่วนของการจัดการศึกษาเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน จะให้เด็กที่มี
 ความบกพร่องในข้อที่ 1 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เรียนได้ และในข้อที่ 2 เด็กที่มี
 ความบกพร่องทางสติปัญญาที่พอฝึกอบรมได้เท่านั้น

ประเภทที่ 2 เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว สำนักงาน
 คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541ฉ : 12) แบ่งประเภทของความพิการ ได้แก่

1. บกพร่องทางระบบประสาท เช่น สมอหงิกการ โรคลมชัก เป็นต้น เด็กสมอหงิกการ หรือซีริบรัล พัลซี ก็คือเด็กที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว หรือการทรงตัวที่เกิดจากความผิดปกติของสมองเฉพาะส่วนที่ควบคุมการเคลื่อนไหว ซึ่งอาจเป็นทั้งตัวทำให้เด็กที่ไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของแขน ขา และร่างกายได้ อาจมีอาการเกร็งหรืออ่อนตัวไม่มีแรง บางคนเป็นเพียงเล็กน้อยหรือบางส่วน เช่น เป็นเฉพาะแขน หรือขาข้างเดียวหรือสองข้าง เด็กสมอหงิกการ อาจมีความพิการอื่นร่วมด้วย ซึ่งจะเป็นความบกพร่องซ้ำซ้อน เช่น บกพร่องทางสติปัญญา บกพร่องทางการมองเห็น บกพร่องทางการได้ยิน เป็นต้น

2. บกพร่องทางระบบกล้ามเนื้อ และกระดูก เช่น กล้ามเนื้อมือเปลี่ยน ไขข้ออักเสบ

3. ไม่สมประกอบมาแต่กำเนิด เช่น น้ำคั่งในสมอง แขน ขาดนิ้วกุด แขน ขามีนขนาดใหญ่มาก หรือเล็กผิดปกติ

4. สภาพความบกพร่องทางร่างกายและอื่น ๆ บกพร่องจากอุบัติเหตุไฟไหม้ แขน - ขาขาด โรคติดต่อ เช่น โปลิโอ การได้รับอันตรายจากการคลอด บกพร่องเนื่องจากสุขภาพ เช่น โรคหืด โรคหัวใจ วัณโรคปอด โรคเอดส์

การรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง (2543 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้ให้โรงเรียนในสังกัดรับเด็กพิการดังกล่าวข้างต้นไว้ทุกประเภทที่ความพิการไม่เป็นอุปสรรคทางการเรียน หรือเป็นอุปสรรคค่อนข้างน้อย มีนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย และการเคลื่อนไหวเข้าเรียนทุกประเภท ในปีการศึกษา 2543

ประเภทที่ 3 เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543ค : 9) ได้แบ่งแยกบุคคลประเภทนี้ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ตาบอด หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นมากจนไม่สามารถจะอ่านเขียนหนังสือธรรมดาได้ ต้องสอนให้อ่านและเขียนอักษรเบรลล์ หรือใช้วิธีฟังเทป หรือเครื่องบันทึกเสียงต่าง ๆ และมีการเห็นของตาข้างที่ดีหลังจากได้รับการแก้ไขแล้ว อยู่ระหว่าง 20/200 ฟุต ลานสายตาจะแคบกว่า 20 องศา

2. ตาบอดบางส่วน หรือเห็นเลือนราง หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นแต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์มีขนาดใหญ่ได้ หรือต้องใช้อักษรขยาย หรืออุปกรณ์พิเศษบางอย่างที่ทำให้ความชัดเจนของการเห็นในสายตาสายข้างที่ดี เมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6/18 (หรือ 20/60 ฟุต) ถึง 6/60 (หรือ 20/200 ฟุต) มีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา

ประเภทที่ 4 เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543ง : 9) ได้แบ่งเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเป็น 2 ประเภท คือ

1. เด็กหูตึง หมายถึง เด็กที่มีการได้ยินเหลืออยู่บ้าง สามารถได้ยินได้ไม่ว่าจะใส่เครื่องช่วยฟังหรือไม่ก็ตาม เด็กหูตึงจะมีการได้ยินในหูที่ดีกว่า ระหว่าง 26-39 เดซิเบล ซึ่งในคนปกติจะมีระดับการได้ยิน ระหว่าง 0-25 เดซิเบล

2. เด็กหูหนวก หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยินในหูข้างที่ติดตั้งตั้งแต่ 90 เดซิเบล ขึ้นไป ไม่สามารถได้ยินเสียงพูดดัง ๆ อาจรับรู้เสียงบางเสียงได้จากการสั่นสะเทือน ไม่สามารถใช้งานได้ยินได้อย่างมีประสิทธิภาพ เด็กหูหนวกอาจสูญเสียการได้ยินมาตั้งแต่กำเนิดหรือสูญเสียการได้ยินภายหลัง

3.3 ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน

ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนแบบเรียนร่วมกับเด็กปกติ ซึ่งครูผู้สอนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีหลายประเภท ผดุง อารยะวิญญู (2541 : 229) กล่าวว่า บุคลากรมีความจำเป็นในการจัดการเรียนร่วม นอกจากบุคลากรที่มีอยู่แล้วในโรงเรียนปกติ ควรมีบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ครูประจำชั้นพิเศษ ทำหน้าที่สอนประจำชั้นพิเศษในโรงเรียน เนื่องจากจัดชั้นพิเศษตามสภาพความบกพร่องของเด็ก ดังนั้นครูประจำชั้นพิเศษควรได้รับการฝึกอบรมมาเฉพาะด้าน เช่น การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน การสอนเด็กปัญญาอ่อน เป็นต้น

2. ครูเวียนสอนหรือครูเดินสอน เป็นครูที่เดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปยังโรงเรียนอีกแห่งหนึ่ง หรือหลาย ๆ แห่งเพื่อทำหน้าที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การจัดครูเวียนสอนจัดในกรณีที่มีจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษน้อย ในแต่ละโรงเรียนครูเวียนสอนจะมีตารางการปฏิบัติงานสอนที่แน่นอนและจะเวียนกลับมาสอนที่โรงเรียนเดิมอีก ครูเวียนสอนอาจไม่สังกัดโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งโดยตรง แต่อาจสังกัดหน่วยงานกลาง เช่น สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เป็นต้น

3. ครูเสริมวิชาการ เป็นครูที่ทำหน้าที่สอนเด็กเพิ่มเติมจากการที่เด็กได้เรียนในห้องปกติ ครูเสริมวิชาการจะปฏิบัติงานในห้องเสริมวิชาการ (ศูนย์วิชาการ) นักเรียนในแต่ละคนจะมีตารางเฉพาะที่จะเข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการ นักเรียนแต่ละคนอาจใช้เวลาในห้องนี้วันละ 1-2 คาบ (คาบละ 50 นาที) หรือมากกว่าขึ้นอยู่กับความต้องการของเด็ก และนอกจากสอนในห้องเสริมวิชาการแล้ว ครูเสริมวิชาการยังประสานงาน ตลอดจนให้คำแนะนำครูปกติในการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4. ครูที่ปรึกษา มีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ครูที่สอนเด็กปกติในการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตลอดจนวางแผนจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็ก และประสานงานกับครูอื่นในโรงเรียน ครูที่ปรึกษาอาจไม่สอนเด็กโดยตรง

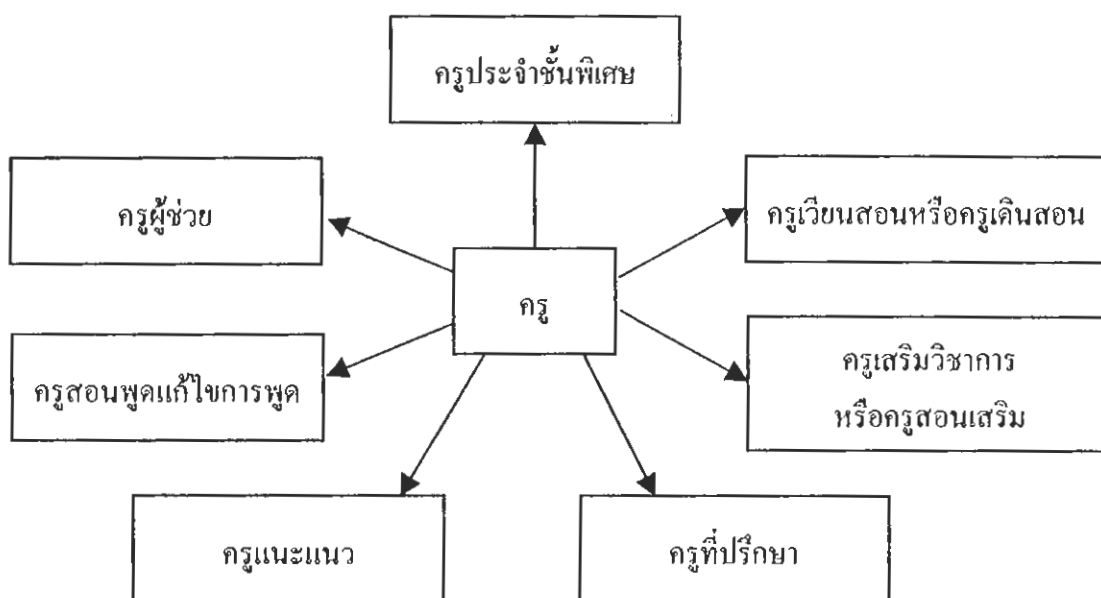

5. ครูแนะแนวมีหน้าที่ให้คำปรึกษาในด้านการปรับตัว ตลอดจนแนะแนวด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ การเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ และการศึกษาต่อของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

6. ครูสอนพูด/แก้ไขการพูด มีหน้าที่ในการสอนพูด และแก้ไขการพูดแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

7. ครูผู้ช่วย มีหน้าที่ช่วยครู โดยเฉพาะการดูแลเด็กเมื่อเด็กประกอบกิจกรรม

บทบาทหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สอดคล้องกับการประชุมสัมมนา ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหาร เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาพิเศษปี 2000 โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543ก : 19) และ ผดุง อารยะวิญญู (2541 : 19) กล่าวว่า แนวคิดใหม่ มีแนวโน้มว่า เด็กพิการมีอยู่ในโรงเรียนนั้นเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของครูทุกคน ไม่ว่าจะ เป็นครูสอนศิลปะ ครูพลศึกษา จะต้องดูแลรับผิดชอบร่วมกันทั้งเด็กปกติและเด็กพิการที่มีอยู่ในโรงเรียน โดยที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543ก : 107-108) ได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนวัดช้างเผือก สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ว่า มีการเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องคือ ผู้บริหาร โรงเรียน ได้แก่ อาจารย์ใหญ่ และผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนร่วม การปฏิบัติงานที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน ทำความเข้าใจกับบุคลากรทุกฝ่ายภายในโรงเรียน รวมทั้งบริการสนับสนุนให้การเรียนสัมฤทธิ์ผล โดยจัดครูปฏิบัติงานตามหน้าที่ ครูประจำชั้นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบเรียนร่วม โดยการฝึกอบรมและศึกษาจากเอกสารชุดฝึกอบรม จำนวน 14 เล่ม ครูเสริมวิชาการจะต้องมีหน้าที่สอนเสริม เพื่อช่วยให้การเรียนของเด็กพัฒนาเต็มศักยภาพ และคณะครูในโรงเรียนได้รับการฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนร่วม และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนร่วม และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543ก : 47) ได้เสนอแนะบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมประกอบด้วยครูที่จะต้องจัดการเรียนการสอนโดยตรง อาจเป็นครูประจำชั้นเรียนร่วม หรือครูประจำชั้นพิเศษ หรือครูที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา และบุคลากรอื่น ๆ ดังแสดงในภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 แสดงบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนร่วม

3.4 หลักสูตร

การจัดหลักสูตรสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543ก : 17)

เสนอแนะไว้ว่า การจัดหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องน้อย จะเป็นหลักสูตรเดียวกันกับที่ใช้กับเด็กปกติ หากเด็กบกพร่องมากขึ้นไม่สามารถเรียนเช่นเดียวกับเด็กปกติได้จะมีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความสามารถ และความต้องการของเด็ก และทางโรงเรียนจะจัดบริการเสริมการเรียนการสอนในด้านที่เด็กจำเป็นต้องได้รับบริการ ตลอดจนจัดกิจกรรมเสริมให้ตามความจำเป็นของเด็ก ทั้งในโรงเรียนร่วมแต่ละแห่งจะเป็นผู้ดำเนินการเอง ทั้งในเรื่องของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผล ตลอดจนการเลื่อนชั้นเด็กและการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543ก : 106-107) ได้เสนอแนะหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น บกพร่องทางร่างกาย มีปัญหาทางพฤติกรรมหรือสมาธิสั้น ใช้หลักสูตรเดียวกับเด็กปกติแต่ใช้วิธีสอน และอุปกรณ์การสอนบางอย่างที่แตกต่างไปจากเด็กปกติ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของเด็กโดยใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 3, 4 และ 6 ในรายวิชากลุ่มทักษะวิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย กลุ่ม

สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย วิชาจริยศึกษา พลศึกษา การปั้น ดนตรี กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ และวิชาภาษาอังกฤษ

2. หลักสูตรสำหรับเด็กประเภทออทิสติก (Autistic) ประเภทมีปัญหาการเรียนรู้ จะใช้หลักสูตรแตกต่างกันตามโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล

กรมสามัญศึกษา (2542 : 15-16) ได้กล่าวถึงหลักสูตร สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต้องยึดหลักสูตรของเด็กปกติ ผิดกันแต่เพียงรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น ถ้าวิชาใดขัดกับความ สามารถของเด็กประเภทใด ก็อาจตัดวิชานั้นออกไป แล้วสอนวิชาอื่นทดแทนได้ ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรของเด็กตาบอด ใช้หลักสูตรปกติ ยกเว้นวิชาคัดลายมือ และวาดเขียน โดยเรียนวิชาการปั้น และดนตรีทดแทน

2. หลักสูตรของเด็กหูตึง ใช้หลักสูตรปกติแต่นำวิชาชีพให้มากขึ้น ได้แก่ วิชาตัดเย็บเสื้อผ้า วิชาไฟฟ้า เขียนแบบ และงานเกษตร เป็นต้น ส่วนวิชาที่เด็กหูตึงไม่สามารถเรียนได้ คือ วิชาขับร้อง และอ่าน ไทยนั้นครูอาจใช้วิชาฝึกพูดมาเรียนชดเชยได้ สอนฟังโดยใช้เครื่องช่วยฟัง และสอนให้เด็กหูตึงสามารถอ่านริมฝีปากได้ เป็นต้น

3. หลักสูตรของเด็กปัญญาอ่อน สำหรับเด็กปัญญาอ่อนเป็นเด็กกลุ่มเดียวที่ไม่สามารถใช้หลักสูตรปกติได้ จึงมีความจำเป็นจะต้องจัดหลักสูตรให้เป็นพิเศษโดยเฉพาะ อย่างไรก็ตามการจัดหลักสูตรให้กับเด็กปัญญาอ่อนก็คงยึดหลักสูตรของเด็กปกติเป็นเกณฑ์ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสอดคล้องในด้านการเรียนการสอน เพราะฉะนั้นหลักสูตรของเด็กปัญญาอ่อนจึงไม่เน้นการเรียน วิชาการ แต่เน้นวิชาศิลปะศึกษา, หัตถศึกษา และพลศึกษา นอกจากนี้ยังเน้นด้านการฝึกอาชีพ เพื่อให้เด็กปัญญาอ่อนสามารถมีงานทำพอที่จะช่วยตนเองให้มากที่สุด เพื่อที่จะได้ไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคมมากนัก

3.5 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา สำนักงาน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541จ : 24-25) ได้ให้หลักการในการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกับระดับความสามารถของเด็ก ๆ ในที่นี้จะเน้นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เรียนและฝึกอบรมได้ ส่วนเด็กที่มีระดับความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรงถึงรุนแรงมาก จะมีลักษณะความบกพร่องทางร่างกายและการช่วยเหลือตนเอง ควรได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนั้น ๆ

2. การปรับเนื้อหาของหลักสูตร และแผนการสอนในส่วนของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับที่เรียนได้ควรเน้นการพัฒนาทักษะเบื้องต้น เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะในการช่วยเหลือตนเองและความพร้อมในด้านการฝึกอาชีพ กิจกรรมในการฝึกควรแบ่งเป็นหลายระดับ ได้แก่ ระดับเตรียมความพร้อมในระดับพัฒนาความพร้อม ระดับพัฒนาความรู้และประสบการณ์ และระดับการฝึกทักษะเพื่อให้เกิดความชำนาญ การสอนเนื้อหาวิชาการเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับที่ฝึกได้ เน้นการช่วยเหลือตนเอง การสื่อความหมายกับผู้อื่น การใช้วิถีชีวิตต่าง ๆ ของร่างกาย ทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน พฤติกรรมทางสังคมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ความรู้พื้นฐานที่จำเป็น เช่น ความรู้พื้นฐานด้านการงาน และอาชีพ ในการจัดหลักสูตรต้องจัดตามลำดับจากง่ายไปหายาก

3. กิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินการตามระดับการศึกษา ดังนี้

ระดับก่อนประถมศึกษา ครูควรแนะนำพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัวให้ความรักความเอาใจใส่ และเลี้ยงดูอย่างอบอุ่นเช่นเดียวกับเด็กทั่วไป ตรวจจับพัฒนาการของเด็กและให้การส่งเสริมพัฒนาการ ถ้ามีชั้นก่อนประถมศึกษาที่ใกล้บ้าน ควรให้เด็กได้เข้าเรียนในชั้นก่อนประถมศึกษาก่อนที่จะไปโรงเรียนปกติ (อายุ 3-6 ปี) ระดับประถมศึกษา แนะนำผู้ปกครองให้สอนเด็กที่บ้าน สอนเกี่ยวกับตนเอง เช่น ชื่อ-สกุล ชื่อพ่อ-แม่ สอนการช่วยเหลือตนเอง มารยาทที่จำเป็นในชุมชน เช่น การไหว้ ขอโทษ ขอบุณ การพูด การนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเรียนวิชาสามัญได้ตามความสามารถของแต่ละบุคคล แต่เมื่อได้รับการศึกษาแล้วจะมีพฤติกรรมการปรับตัวในการดำรงชีวิตและคุณภาพชีวิตดีขึ้น ระดับมัธยมศึกษา บุคคลกลุ่มนี้ควรได้รับการศึกษาและการฝึกอาชีพอย่างเพียงพอแล้วสามารถประกอบอาชีพและอยู่ในสังคมได้ เด็กกลุ่มนี้มีความต้องการพิเศษ คือ ต้องการการดูแลเอาใจใส่ รวมทั้งต้องการคำแนะนำปรึกษาจากผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ เมื่อมีปัญหาทางสังคมและทางเศรษฐกิจ ถ้าประกอบอาชีพไม่ได้ควรแนะนำผู้ปกครองให้ดำเนินการสอนการช่วยเหลืองานบ้าน การดูแลตนเอง การหางานง่าย ๆ ให้รับผิดชอบเป็นกิจวัตรและพาไปศึกษาสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน

4. การใช้สื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาพฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ส่งเสริมการพัฒนาการทางการเคลื่อนไหว สติปัญญา การใช้ภาษา สื่อความหมาย การช่วยเหลือตนเองและสังคม วัสดุอุปกรณ์ต้องเพียงพอกับเด็กแต่ละคนในกลุ่ม เด็กมีโอกาสช่วยเหลือกันได้ อาจมีอุปกรณ์บางชิ้นที่เหมือนกันด้วย ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ได้เลียนแบบพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัยและระดับสติปัญญา โดยให้เด็กเป็นศูนย์กลาง อุปกรณ์ที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้ โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะจะช่วยให้ครูบรรลุเป้าหมายในการสอนได้ดียิ่งขึ้น

การจัดการเรียนการสอนเด็กที่บกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541จ : 28-29) เสนอแนะเทคนิคไว้ดังนี้

1. เทคนิคการสอน ซึ่งประกอบด้วย กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรม อุปกรณ์
การเรียนการสอนให้ยึดหยุ่นตามสภาพแวดล้อม ความสนใจ ความต้องการจำเป็นและศักยภาพของ
นักเรียน จัดแผนการเรียนการสอน โดยผสมผสานการสอนแบบตัวต่อตัวควบคู่ไปกับการสอน
แบบกลุ่มขนาดใหญ่ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพและมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่าง
เหมาะสม วิธีสอนเชิงพฤติกรรมจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้้อย่างค่อยเป็นค่อยไป การวิเคราะห์
งาน การเขียนแบบ และการให้แรงเสริม เป็นการเพิ่มความมั่นใจในตนเองแก่เด็กมากขึ้น จัดให้
นักเรียนได้นำเอาทักษะที่เรียนรู้แล้วในชั้นเรียน ไปฝึกปฏิบัตินอกห้องเรียนในสถานศึกษาหรือที่
บ้านของนักเรียนให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตประจำวัน ซึ่งจะมีผลส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือ
ตนเองและดำรงชีวิตได้ การวางแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนและ
ร่วมมือจากบุคลากร หรือผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ การศึกษา
สังคม และอาชีพ รวมทั้งผู้ปกครองของนักเรียน

ในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา เด็กมีความบกพร่องทางด้านร่างกายหรือ
การเคลื่อนไหวที่สติปัญญาซึ่งได้รับการฟื้นฟู และเตรียมความพร้อมมาแล้วจะสามารถใช้
หลักสูตร เช่นเดียวกับเด็กปกติ แต่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับกลไกการ
เคลื่อนไหว บางครั้งต้องปรับกิจกรรมหรือจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ช่วยในการเรียนการสอน เช่น
กิจกรรมพลศึกษา วิชาการงาน วิชาการเกษตร เป็นต้น การจัดให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจำเป็นต้อง
คำนึงถึงสภาพและระดับของความบกพร่อง ตลอดจนปัญหาสุขภาพ เช่น โรคประจำตัวของเด็ก

2. สื่อ อุปกรณ์และครุภัณฑ์ที่จำเป็นในการเรียนการสอน ครูหรือผู้เกี่ยวข้องควรได้รับ
การพิจารณา ดัดแปลงอุปกรณ์ต่าง ๆ หรือเลือกอุปกรณ์พิเศษ ซึ่งจะเป็นเครื่องช่วยอำนวยความสะดวก
สะดวกในการเรียนการสอนที่เหมาะสม กับสภาพความบกพร่องทางร่างกายของเด็กแต่ละคน มีทั้ง
อุปกรณ์ที่ใช้เทคนิคพื้นฐาน ครูอาจจัดทำหรือดัดแปลงได้ไม่ยาก ไปจนถึงอุปกรณ์ที่ใช้เทคโนโลยี
ทันสมัย เช่น ที่จับดินสอ ที่ตั้งเพื่อวางหนังสือ ที่เปิดหน้าหนังสือ แขน - ขาเทียม โต๊ะเก้าอี้พิเศษ
พิมพ์ดีดและเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยการดัดแปลงและคัดเลือกให้เหมาะสมกับสภาพความพิการของ
เด็ก

3. การวัดผลและประเมินผล ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 98) กล่าวว่า การประเมินผล
ควรดำเนินการตามขั้นตอนและเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ควรมีการประเมิน
ผลระยะสั้นทุกภาคการศึกษา และควรมีการประเมินผลระยะยาวอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง การประเมิน
ผลต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ควรมีการเก็บข้อมูล

เกี่ยวกับเด็กมากที่สุด เพื่อให้การประเมินผลมีประสิทธิภาพ ข้อมูลยังจำเป็นสำหรับการวางแผน การศึกษาในระยะยาวอีกด้วย

การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541ค : 29-30) เสนอการจัดกิจกรรมไว้หลากหลาย ซึ่ง ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาการทั่วไป ในการสอนวิชาสามัญทั่วไป เด็กปกติเรียนตามหลักสูตรในโรงเรียนนี้ ส่วนใหญ่แล้วเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น สามารถเรียนรู้ได้เท่าหรือเกือบเท่าเด็กปกติ หากครูจะใช้สื่อและวิธีการที่เหมาะสมกับการเรียนรู้จาก ประสบการณ์ที่เด็กมีความบกพร่องทางการมองเห็นสามารถเรียนรู้ได้ แต่อาจมีข้อจำกัดที่เด็กกลุ่ม นี้ทำไม่ได้หรือทำได้น้อย เช่น วิชาพลศึกษา วิชาคัดลายมือและนาฏศิลป์ การจัดประสบการณ์ การสังเกตสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถานที่เพื่อเป็นการพัฒนาการใช้สถานที่ให้มี ประสิทธิภาพ ปลอดภัย และเกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากสภาพแวดล้อม สามารถปรับตัวเข้ากับ สภาพแวดล้อมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทำให้การทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ การฝึกความรู้สึก จากการรับรู้โดยการสอนฟัง ซึ่งเป็นการฝึกให้เด็กฟังเสียงต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ตัว และใช้ชีวิต ประจำวัน การจำแนกทิศทางของเสียงว่ามาจากทางทิศใด มีระยะใกล้ ไกลเท่าใด ทั้งแยกเสียงที่ ต้องการได้ เป็นการสอนสัมผัส การใช้ประสาทสัมผัสแทนสายตา แม้อาจจะรับรู้ได้ดีไม่เท่ากับ สายตา แต่การได้จับลูบหรือแม้แต่ที่ร่างกายได้สัมผัสกับแรงลม แสงแดด อบอุ่นจากเตาไฟ ก็ทำ ให้เด็กเรียนรู้ได้มากขึ้น ครูจึงควรเตรียมความพร้อมให้เด็กเข้าใจความหมาย และลักษณะที่จำเป็น เช่น การให้สัมผัสรูปทรง ขนาดของวัตถุต่าง ๆ การสัมผัสพื้นผิวที่ราบเรียบ ขรุขระ แข็งหรือนุ่ม และการให้สัมผัสกับความรู้สึก เช่น ร้อน เย็น อุ่น เป็นต้น จะช่วยให้เด็กรับรู้จากการสัมผัส การดมกลิ่น เป็นทักษะอีกอย่างหนึ่งที่เด็กควรได้รับการฝึก เพราะจะทำให้เด็กเข้าใจสภาพแวดล้อม ได้มากขึ้นและเป็นสัญญาณเตือนให้เด็กรู้ว่า ขณะนี้เขาอยู่ที่ใด เช่น โรงอาหาร โรงพยาบาล หรือ กองขยะ การใช้สายตาสวนที่เหลืออยู่เป็นเรื่องที่ครูต้องส่งเสริม เพราะว่าสายตาที่เหลืออยู่จะเป็น ประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ครูควรฝึกการกระตุ้นให้ใช้สายตา การอ่านหรือเขียน แต่ถ้า มีอาการแทรกซ้อน เช่น เลืองตา ปวดตา ควรหยุดพักก่อนแล้วกลับมาฝึกใหม่ ถ้าหากว่ามีการ ระบายเคืองก็ควรงดใช้สายตาหรือปรึกษาจักษุแพทย์ทันที การเคลื่อนไหวร่างกาย ทักษะการเคลื่อนไหว ร่างกายจำเป็นต้องมีการสอนเพื่อให้เกิดบุคลิกภาพที่ดี การเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น การวิ่ง การกระโดดข้าม กระโดดเข่ง เดินแถว ม้วนตัว กระโจน ทรงตัว หมุนตัวกลับ กระแทนหัน เอี้ยวซ้าย เอี้ยวขวา ตรงไปข้างหน้า ตลอดจนการวางท่า การเดินหรืออิริยาบถที่เหมาะสม ล้วน จำเป็นต้องพัฒนา เช่น การสอนพูด มารยาทการพูด พัฒนาความคิดรวบยอด การใช้ลูกคิด การใช้ อักษรเบรลล์ การใช้หนังสือ แบบบันทึกเสียง (Talking book) การใช้พิมพ์ดีด การช่วยเหลือตนเอง

ในชีวิตประจำวันในกิจกรรมต่าง ๆ และการสอนให้รู้จักกับความช่วยเหลือจากเด็กปกติ พัฒนาความสามารถของตนเองได้ การวัดผลประเมินผล เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นจะอาศัยการฟังเป็นหลัก ดังนั้นการทดสอบความรู้เด็กจะต้องปรับวิธีการดำเนินการเป็นการทดสอบเช่นกัน ในปัจจุบันการนำเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับคนบกพร่องทางการมองเห็นมาใช้ เช่น โน้ตบุ๊กพกพา (Portable notebook) ทำให้การประเมินผลสะดวกยิ่งขึ้น

การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541ง : 34-35) กล่าวว่า เป็นการจัดสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในระดับน้อย ปานกลาง และระดับมาก แต่ยังมีกรณีได้ยินเหลืออยู่บ้าง สามารถใช้ประโยชน์จากการใช้เครื่องช่วยฟังเพื่อการเรียนรู้ และสื่อสารด้วยการฟัง การพูด การอ่านริมฝีปาก ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาของเด็กกลุ่มนี้ในลักษณะของการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้ สิ่งที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ หลักสูตร ควรครอบคลุมถึงเรื่องการฝึกฟัง การฝึกสายตา การฝึกทักษะการพูด การฝึกทักษะทางภาษา การฝึกทักษะดังกล่าวควรจะทำเป็นขั้นตอนตามลำดับความยากง่าย ส่วนเนื้อหาวิชาควรครอบคลุมเนื้อหาที่ใกล้เคียงกับเด็กปกติ แต่วิธีสอนตลอดจนเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นอาจแตกต่างออกไป หรือเพิ่มเติมจากที่มีใช้สำหรับเด็กปกติ ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการของเด็กประเภทนี้ เด็กหูตึงควรเน้นทักษะในการสื่อความหมายควบคู่ไปกับด้านวิชาการ หลักสูตรควรเน้นการฝึกฟัง การแก้ไขการพูด การอ่านริมฝีปาก โดยใช้เนื้อหาจากวิชาอื่น ๆ ที่มีสอนในโรงเรียนสำหรับเด็กหูหนวกจะใช้การสื่อสารด้วยภาษามือ หรือวิธีการอื่น ๆ สื่อสารระบบรวม เด็กทุกคนควรมีโอกาสเรียนรู้และฝึกพูดด้วย เด็กควรมีเครื่องช่วยฟัง ได้รับการฝึกพูด ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการพูด โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ แต่ต้องฝึกอาชีพ เพื่อให้มีความรู้ในการประกอบอาชีพเบื้องต้นให้ด้วย สื่อ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เช่น เครื่องช่วยฟังเป็นเครื่องขยายเสียง ทำหน้าที่ขยายเสียงให้ดีขึ้น มีปุ่มสำหรับปรับความดังของเสียงตามความต้องการ ทั้งคนหูตึงและคนหูหนวก การวัดผลและประเมินผล เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียนแต่ละคน โดยทั่วไปแล้วจะมีการวัดผล ภาคเรียนละ 1 ครั้ง วิธีวัดผลก็ทำเช่นเดียวกับวิธีวัดผลเด็กปกติ คือ ใช้แบบทดสอบการสังเกต การสนทนา ปฏิบัติตามคำสั่ง ทดสอบปากเปล่า ซึ่งจุดมุ่งหมายสำคัญเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลกำหนดไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล การใช้แบบทดสอบนั้นอาจใช้แบบทดสอบมาตรฐานก็ได้ หากแบบทดสอบนั้นเหมาะสมที่จะนำใช้กับเด็ก แต่การวัดผลส่วนมากใช้แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น สำหรับเกณฑ์การตัดสินจะต้องกำหนดไว้ควบคู่กันไปกับวิธีการวัดผล การวัดผลจะช่วยให้ครูทราบความก้าวหน้าของเด็กในด้านการเรียนรู้ และผลการประเมินจะช่วยให้ครูปรับปรุงแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล หรือช่วยในการกำหนดแผนใหม่ได้อย่างเหมาะสม

ในการจัดการศึกษาเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน เป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543ค : 30-45) ดังนี้

1. มาตรฐานด้านคุณภาพนักเรียน
 - 1.1 มาตรฐานที่ 1 นักเรียนมีพัฒนาการตามศักยภาพ
2. มาตรฐานด้านกระบวนการเรียนการสอน
 - 2.1 มาตรฐานที่ 1 วางแผนพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล
 - 2.2 มาตรฐานที่ 2 จัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนเพื่อการเรียนร่วม
 - 2.3 มาตรฐานที่ 3 วัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง เพื่อพัฒนานักเรียนเป็น

รายบุคคล

3. มาตรฐานด้านการบริหาร
 - 3.1 มาตรฐานที่ 1 สำรวจ และจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาพิเศษ
 - 3.2 มาตรฐานที่ 2 ดำเนินการรับเด็ก คัดแยก ส่งต่อ และจัดเข้าเรียน
 - 3.3 มาตรฐานที่ 3 ส่งเสริมบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาพิเศษ
 - 3.4 มาตรฐานที่ 4 ส่งเสริมการใช้งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ

บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาพิเศษ

3.5 มาตรฐานที่ 5 จัดกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในการเรียนร่วม

- 3.6 มาตรฐานที่ 6 สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนร่วม
- 3.7 มาตรฐานที่ 7 นิเทศและประเมินผลการจัดการเรียนร่วมอย่างต่อเนื่อง

4. มาตรฐานด้านปัจจัย

- 4.1 มาตรฐานที่ 1 บุคลากรมีคุณสมบัติเหมาะสม และเอื้อต่อการจัดการเรียนร่วม

สรุปว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงคือ โครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น อาคารเรียน อาคารประกอบ สภาพสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับสภาพความพิการของเด็กแต่ละคน ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอน จัดหลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพความพิการ จัดทำแผนการสอนเฉพาะรายบุคคลเพื่อพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างเต็มศักยภาพ โดยยึดเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา

4. การจัดการศึกษาในโรงเรียนที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลาง(สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทองเดิม)

ในปีการศึกษา 2544 โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ได้จัดการเรียนร่วม 3 รูปแบบ คือ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง, 2544 : 7) คือ จัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมชั้นเรียนปกติเต็มเวลา เรียนร่วมในชั้นปกติและมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา และเรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเฉพาะรูปแบบการจัดการศึกษาเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลา เนื่องจากรูปแบบอื่น ๆ ยังจัดในจำนวนน้อย

4.1 โรงเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง (2540 : 9) ได้เสนอแนวทางการคัดเลือกโรงเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษดังนี้

โรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน โดยการคัดเลือกโรงเรียนตามกลุ่มโรงเรียนจำนวน 24 โรงเรียนในปี 2540 ซึ่งในปีการศึกษา 2544 ก็ยังเป็นโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกไว้ตามเดิมตามแนวทางของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง คือ

1. โรงเรียนมีอาคารเรียน อาคารประกอบเพียงพอและยังอยู่ในสภาพใช้งานได้
2. สถานที่ตั้งอยู่สามารถติดต่อกับโรงเรียนต่าง ๆ ได้สะดวก
3. มีเด็กพิการเรียนอยู่ในโรงเรียน
4. ผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์
5. ครูผู้สอน และบุคลากรทุกคนมีความพร้อมในการสอนและสนับสนุน
6. ชุมชนพร้อมที่จะสนับสนุน

จากหลักเกณฑ์และแนวทางดังกล่าว สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอต่าง ๆ ได้คัดเลือกโรงเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษประจำกลุ่มโรงเรียน ตามกลุ่มโรงเรียนที่มีภายในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอต่าง ๆ จำนวน 24 กลุ่มโรงเรียน และรายงานผลการคัดเลือกให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง เพื่อแต่งตั้งโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อเตรียมความพร้อมแก่เด็กพิการที่จะเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน และเป็นศูนย์กลางให้การช่วยเหลือโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดกลุ่มโรงเรียนเดียวกันในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่าง ๆ และมอบหมายให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทุกอำเภอติดตาม กำกับ และนิเทศงานด้านการจัดการศึกษา

4.2 โรงเรียนเรียนร่วมการศึกษาพิเศษ

โรงเรียนเรียนร่วมการศึกษาพิเศษ เป็นโรงเรียนเรียนร่วมที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เรียนร่วมกับเด็กปกติ ซึ่งมีใช้ศูนย์การศึกษาพิเศษตามโครงการ และได้รับความช่วยเหลือสนับสนุน ให้มีศักยภาพในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับการตอบสนองความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยในปีการศึกษา 2544 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง (2544 : 8) มีโรงเรียนเรียนร่วมการศึกษาพิเศษจำนวน 52 โรงเรียน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

พัชรี จิวพัฒนกุล (2542 : 81) ได้ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม กาฬสินธุ์ และร้อยเอ็ด พบว่า

1. จากการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม กาฬสินธุ์ และร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ ก็พบว่ามีสภาพอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นระดับที่สูงพอสมควร จึงขอเสนอแนะว่าควรจะเริ่มอบรมให้ความรู้ หรือหาวิธีการสิ่งใดที่จะทำให้บุคลากรที่รับผิดชอบด้านการศึกษเด็กพิเศษ เพื่อจะได้ร่วมมือกันแก้ปัญหาซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรที่อยู่ในต่างจังหวัด ซึ่งมีปัญหามาก เมื่อจำเป็นต้องจัดการศึกษาพิเศษให้ทั่วถึง ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการที่ว่า “ปีการศึกษา 2542 เป็นปีการศึกษาสำหรับเด็กพิการ”

2. จากผลการศึกษาสภาพความต้องการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม กาฬสินธุ์ และร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ ก็พบว่า สภาพความต้องการอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 7 ด้าน ซึ่งเป็นความขัดแย้งกับสภาพปัญหาที่มีระดับมาก ซึ่งพบว่าสภาพความต้องการ หมายถึง ต้องการให้ช่วยแก้ปัญหาและอุปสรรคที่ขัดขวางการจัดการศึกษาที่ไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร

ศรียา นิยมธรรม และคนอื่น ๆ (ศูนย์พัฒนาการศึกษาอาเซียนแห่งประเทศไทย. 2526 : 83) ได้ประเมินโครงการการศึกษาพิเศษตามโครงการพัฒนาศึกษาอาเซียน ระยะเวลาโครงการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของโครงการการศึกษาพิเศษ ในด้านความก้าวหน้าของการดำเนินการ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน การวิจัยครั้งนี้พบว่า ในด้านการบริการนั้นมีความตื่นตัวอย่างกว้างขวาง ในการดำเนินงานการศึกษาพิเศษ

ของหน่วยงานต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น หน่วยงานต่าง ๆ มีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานโครงการการศึกษาพิเศษ โดยมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงด้านการประสานงาน มีการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้มีการขยายงานสถานบริการแก่เด็กพิเศษให้มากขึ้น โดยเฉพาะส่วนภูมิภาค และการพัฒนาความรู้ของครูอาจารย์ในโรงเรียนการศึกษาพิเศษยังเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นที่ต้องการ

จรรยา สุวรรณทัต (2520 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติของเด็กพิการต่อความพิการ และทัศนคติของเด็กพิการและครูด้วยกัน การวิจัยพบว่า เด็กพิการแต่ละประเภทมีความต้องการในด้านต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันจากเด็กปกติอย่างไร จะเป็นผู้ที่ไวต่อความรู้สึกนึกคิด และทำทิวของผู้อื่นที่มีต่อตน เด็กพิการเหล่านี้ยอมรับลักษณะความพิการของตนเอง ส่วนในด้านความรู้สึกระหว่างเด็กพิการและครูทุกกลุ่มจะมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน และยังมีครูอีกจำนวนหนึ่งซึ่งก็เป็นจำนวนน้อยที่แสดงความรู้สึกนึกคิดต่อการสอนเหล่านี้ยังไม่น่าพอใจ

หนันชัย อินทนาชัย (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ เรียนร่วมกับเด็กปกติในจังหวัดพิษณุโลก การวิจัยพบว่า

1. สภาพของเด็กพิการที่เรียนร่วมกับเด็กปกติ ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย (29.20%) และศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา (78.51%)
2. ความต้องการทางการศึกษาของเด็กพิการต้องการเรียนในโรงเรียนแบบเรียนร่วม โดยให้มีการส่งเสริมทางด้านทุนการศึกษา การสอนซ่อมเสริม การมีส่วนร่วมทางด้านวิชาการ การกีฬาและส่งเสริมการเรียนวิชาชีพ และสถานที่ทำงาน
3. สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมกับเด็กปกติพบว่า ด้านอาคารและสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่เด็กพิการ สาเหตุเกิดจากการขาดแคลนงบประมาณ และความไม่เข้าใจในการคัดแปลงอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมด้านบุคลากรไม่มีบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ และบุคลากรขาดทักษะความรู้ในการสอนเด็กพิการด้านวิชาการ โรงเรียนใช้หลักสูตรปกติสอนเด็กพิการ โดยจัดกิจกรรมลูกเสือ และเนตรนารี ขวากาชาดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรการเรียนการสอน โรงเรียนยังขาดครูที่มีความรู้และประเมินผล โรงเรียนไม่ได้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานครูผู้สอน และไม่มีเครื่องมือประเมินเด็กพิการ แต่ใช้แบบประเมินผลแบบเด็กปกติ

5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ออสติน (Austin, 1985 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อการเรียนร่วมของเด็กก่อนวัยเรียนในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย และพบว่าผู้ปกครองเด็กที่มีความเห็นว่าคนตรีมีบทบาทที่สำคัญในการจัดโปรแกรมการศึกษาสำหรับบุตรของตน ผู้ปกครองมีความพึงพอใจใน

โครงการจัดการศึกษาที่ให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนที่ซึ่ดเด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียน และมีความเห็นว่าเป็นเด็กของตนมีพัฒนาการมากขึ้น โดยเฉพาะทักษะในด้านต่าง ๆ เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการจัดโครงการเรียนร่วม

แม็ธทิวส์ (Mathews. 1984 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเจตคติของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย และสติปัญญา ในมลรัฐสลังงอ ประเทศมาเลเซีย ผลการศึกษาพบว่า ครูที่วุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรีให้การยอมรับเด็กมากกว่าครูที่มีวุฒิในระดับอื่น ๆ ที่ต่ำกว่า หากพิจารณาระหว่างเชื้อชาติแล้วพบว่า ชาวมาเลเซียเชื้อสายจีนยอมรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา มากกว่าชาวมาเลเซียและอินเดีย ครูที่มีความรู้พื้นฐานทางการศึกษาพิเศษให้การยอมรับเด็กมากกว่าครูที่ไม่มีพื้นฐานทางด้านการศึกษาพิเศษ หากพิจารณาโดยภาพรวมแล้วพบว่า ครูส่วนมากยังมีทัศนคติในทางลบต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และยังเห็นว่าการให้การศึกษแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสติปัญญานั้น ควรแยกออกจากกัน โดยเด็ดขาดจากเด็กปกติ

ทัฟส์ (Tufts. 1985 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาทัศนคติของครูการศึกษาพิเศษ ครูที่สอนเด็กปกติ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองของเด็กปกติ และผู้ปกครองของเด็กพิเศษต่อการเรียนร่วม ระหว่างเด็กที่มีปัญหาทางกายอย่างรุนแรงกับเด็กปกติที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตเมืองลอสแอนเจลิส รัฐแคลิฟอร์เนีย การศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 กลุ่มดังกล่าว มีทัศนคติต่อการเรียนร่วมในลักษณะดังกล่าวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อแยกตามเพศพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีทัศนคติต่อการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน อายุของกลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแปรที่สำคัญ ที่ทำให้ทัศนคติของกลุ่มบุคคลดังกล่าวแตกต่างกัน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานไม่ใช่ตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้ทัศนคติที่มีต่อการเรียนร่วมแตกต่างกัน

แพตตัน (Patton. 1984 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเจตคติของอาจารย์ที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยชุมชนแห่งหนึ่ง ในมลรัฐเวอร์จิเนีย ผลการศึกษาพบว่า อาจารย์ในวิทยาลัยชุมชนแห่งนั้นมีเจตคติในทางบวกต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตัวแปรสำคัญ 2 ตัว ที่ทำให้เจตคติของอาจารย์แตกต่างกันคือ เพศของอาจารย์ การปฐมนิเทศอาจารย์ และนักเรียนเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ อาจารย์หญิงมีเจตคติในทางบวกมากกว่าอาจารย์ชาย อาจารย์ที่เคยสอนวิชาจิตวิทยาหรือมีพื้นฐานเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาก่อน มีเจตคติต่อเด็กในทางบวกมากกว่าอาจารย์อื่น ๆ

กรมสามัญศึกษา (2542 : 74) กล่าวถึง แบลกแมน (Blackman) ที่ศึกษาเจตคติของครูจากโรงเรียนในชนบท โรงเรียนในเขตชานเมืองและโรงเรียนในเขตชั้นใน ต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และพบว่าครูจากโรงเรียนทั้ง 3 เขต มีเจตคติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่แตกต่างกัน

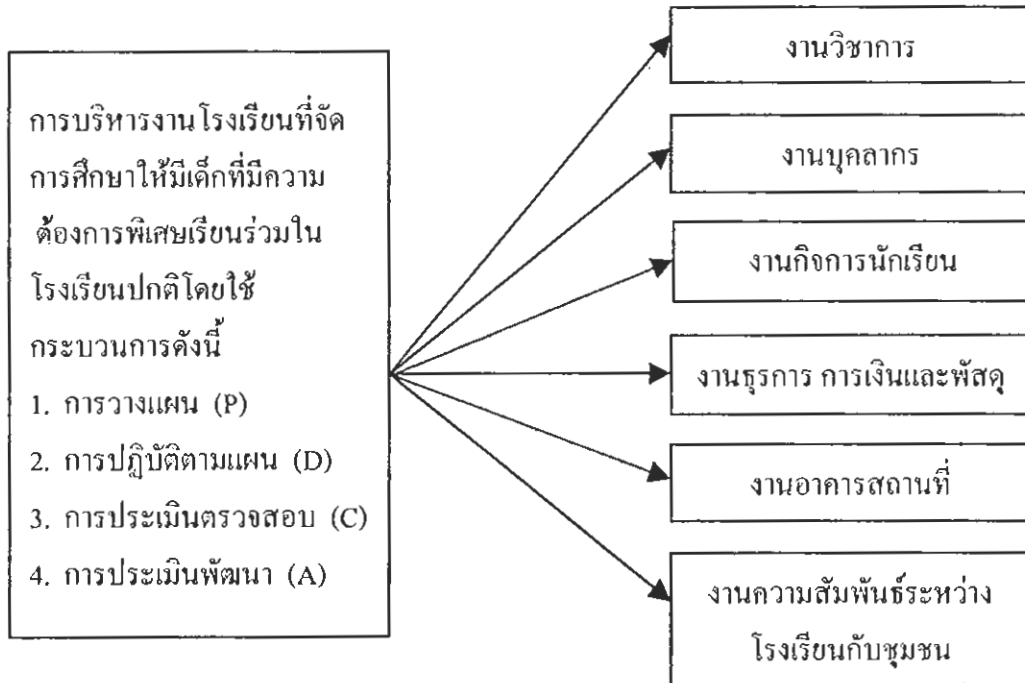

เมื่อพิจารณาจากประสบการณ์ในการสอนของครู พบว่าครูที่มีประสบการณ์สอนตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป มีเจตคติในทางบวกมากกว่าครูที่มีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปี และยังพบว่าครูที่ทำการสอนในโครงการเรียนร่วมต้องการข้อมูล ตลอดจนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังนั้นการเปิดการอบรมครูก่อนดำเนินโครงการเรียนร่วมจึงเป็นสิ่งจำเป็น

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ส่วนมากพบว่าครูและผู้บริหารโรงเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อเด็กพิการ มีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ มีความรู้เรื่องการศึกษาพิเศษ โดยมีวุฒิการศึกษาพิเศษ หรือมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาพิเศษ หรือผ่านการอบรมการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ดี และสามารถแก้ปัญหาในการดำเนินการตามโครงการเรียนร่วม สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติในโรงเรียนได้

6. สรุปหลักการและแนวคิดที่นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้นำเสนอทั้งหมดได้แก่ ความหมายของการบริหาร ความหมายของการบริหารโรงเรียน ทฤษฎีการบริหาร กระบวนการบริหาร ขอบข่ายของงานบริหารโรงเรียน การบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ ความหมายของการศึกษาเด็กพิเศษ รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ประโยชน์ของการเรียนร่วม หน้าที่ของโรงเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ สภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ โครงสร้างพื้นฐานผู้เรียน ครู ผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน หลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มาตรฐานการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ การจัดการศึกษาในโรงเรียนที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการวิจัยที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำกระบวนการบริหารซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติตามแผนการประเมินตรวจสอบและการปรับปรุงพัฒนา ตามขอบข่ายงานบริหารโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย 6 งาน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการการเงิน และพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติต้องดำเนินการ โดยสามารถสรุปแนวคิด หลักการไปสู่กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย